

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอรราชสาส์น
พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ (ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘)

สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น
จังหวัดฉะเชิงเทรา
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ โดยมีความสำคัญ คือ ๑) ใช้เป็นกรอบพัฒนาของประเทศในระยะ ๒๐ ปี (๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ๒) ใช้เป็นกรอบในการจัดทำยุทธศาสตร์ การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ ๓) ตามมาตรา ๑๐ วรรค ๓ ของพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ ให้มีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติตาม และ ๔) การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีต้องสอดคล้องกับแผนแม่บท ทั้งนี้ แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ ตำบล มีประเด็นสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยบรรจุใน ๑) แผนแม่บทประเด็นการพัฒนาการเกษตร ๒) ประเด็นเร่งด่วน “แผนตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และ ๓) แผนงาน/ โครงการเร่งด่วน ๕ ปีแรก ประเด็นเร่งด่วน “เศรษฐกิจฐานราก”

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาอาชีพทางการเกษตรจึงได้ดำเนินการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาความรู้ด้านการเกษตรอันจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรรวมทั้งรวมบุคลากรและงบประมาณโดยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้มีการผสมผสานกิจกรรมและโครงการลงสู่พื้นที่ในลักษณะการบูรณาการ ดังนั้นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับอำเภอ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของอำเภอรราชสาส์นไว้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญของการส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ ดังนั้น จึงได้จัดทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาการเกษตรของอำเภอ ภายใต้ความรับผิดชอบดูแล ของสำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น ซึ่งปรากฏอยู่ในเอกสารฉบับนี้

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และเกษตรกรทั่วไป รวมถึงการวางแผนพัฒนาของระดับอำเภอได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น

สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	๓
๑.๒.๑ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน	๔
๑.๒.๒ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน	๕
๑.๓ สภาพภูมิอากาศ	๗
๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ	๗
๑.๓.๒ ฤดูกาล	๗
๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน	๘
๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๙
๑.๔ เส้นทางคมนาคม	๑๐
๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๒
๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง	๑๒
๑.๕.๒ โครงการชลประทาน	๑๒
๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๑๔
๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๔
๑.๖.๒ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว	๑๕
๑.๖.๓ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	๑๖
๑.๖.๔ จำนวนครัวเรือน	๑๖
๑.๖.๕ การศึกษา	๑๗
๑.๖.๖ สาธารณสุข	๑๗
๑.๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม	๑๗
๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๑๙
๑.๘ ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	๒๑

บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	๒๒
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	
๒.๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	๒๑
๒.๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร	๓๔
๒.๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๓๘
๒.๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ	๓๙
- พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมข้าว	๔๒
- ปริมาณการผลิต	๔๔
- สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต	๔๕
- ภูมิทุนการเพาะปลูก	๔๖
- ต้นทุนการผลิต	๔๗
- สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๔๘
- เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่	๕๐
- พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมมะม่วง	๕๑
- ปริมาณการผลิต	๕๒
- สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต	๕๓
- ภูมิทุนการเพาะปลูก	๕๕
- ต้นทุนการผลิต	๕๖
- สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๕๖
- เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่	๕๗
๒.๒ ประเด็นปัญหา สภาพปัญหาแนวทางการแก้ปัญหา	๕๘
๒.๓ การจัดทำ TOWS Matrix	๕๙
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ	๖๒
๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช ปศุสัตว์ ประมง)	
๓.๑.๑ ข้าว	๖๒
- เป้าหมาย/เป้าประสงค์	๖๒
- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน	๖๒
กลยุทธ์ที่ ๑	
โครงการที่ ๑ โครงการลดต้นทุนการผลิตข้าวโดยใช้น้ำหมักชีวภาพ	๖๒
โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวปลอดสารเคมี	๖๒
กลยุทธ์ที่ ๒	
โครงการที่ ๑ อบรมให้ความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรู ในนาข้าว	๖๒
๓.๑.๒ มะม่วง	๖๒
- เป้าหมาย/เป้าประสงค์	๖๒
- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน	๖๒

กลยุทธ์ที่ ๑	
โครงการที่ ๑ อบรมให้ความรู้เรื่องมาตรฐาน GAP	๖๒
โครงการที่ ๒ โครงการการจัดการศัตรูพืชในมะม่วงแบบผสมผสาน	๖๒
เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงและลดต้นทุนในการใช้สารเคมีในพื้นที่	
กลยุทธ์ที่ ๒	
โครงการที่ ๑ ศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อพัฒนาการผลิต	๖๒
มะม่วงเกรดส่งออก	
๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๖๓
๓.๒.๑ YSF	
- เป้าหมาย/เป้าประสงค์	๖๓
- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน	๖๓
กลยุทธ์ที่ ๑	
โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาเครือข่าย Smart Farmer และ YSF	๖๓
เพื่อสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง	
โครงการที่ ๒ โครงการสัมมนา/ดูงานนอกสถานที่เพื่อเชื่อมเครือข่าย	๖๓
YSF ภายในอำเภอ	
กลยุทธ์ที่ ๒	
โครงการที่ ๑ โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องบรรจุภัณฑ์และการตลาด	๖๓
๓.๒.๒ กลุ่มยุวเกษตรกร	๖๓
- เป้าหมาย/เป้าประสงค์	๖๓
- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน	๖๓
กลยุทธ์ที่ ๑	
โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการสร้างกลุ่มยุวเกษตรกร ๑ โรงเรียน	๖๓
๑ กลุ่มยุวเกษตรกร	
โครงการที่ ๒ โครงการอบรมให้ความรู้แก่เครือข่ายยุวเกษตรกร	๖๓
เพื่อต่อยอดในชุมชน	
กลยุทธ์ที่ ๒	
โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรให้เป็นพี่เลี้ยง	๖๓
ให้กับกลุ่มจัดตั้งใหม่ต่างโรงเรียน	
๓.๒.๓ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๖๓
- เป้าหมาย/เป้าประสงค์	๖๓
- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน	๖๓
กลยุทธ์ที่ ๑	
โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าและแนวทางการตลาด	๖๓
ในรูปแบบสินค้าออนไลน์	

กลยุทธ์ที่ ๒	
โครงการที่ ๑ โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่ม	๖๓
๓.๒.๔ แหล่งเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบ	๖๔
- เป้าหมาย/เป้าประสงค์	๖๔
- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน	๖๔
กลยุทธ์ที่ ๑	
โครงการที่ ๑ โครงการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ที่หลากหลายและพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ	๖๔
โครงการที่ ๒ โครงการความร่วมมือของภาครัฐกับภาคในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้ได้มาตรฐานและเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเกษตรของชุมชนหรืออำเภอ	๖๔
กลยุทธ์ที่ ๒	
โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากรและการสื่อสารต่อมวลชน	๖๔
๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๖๕
๓.๓.๑ ที่ดิน	๖๕
- เป้าหมาย/เป้าประสงค์	๖๕
- กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน	๖๕
กลยุทธ์ที่ ๑	
โครงการที่ ๑ โครงการจัดทำแปลงต้นแบบในการผลิตข้าวจากการไม่เผาตอซังเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง	๖๕
โครงการที่ ๒ โครงการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยการปลูกปอเทืองในนาข้าว	๖๕
กลยุทธ์ที่ ๒	
โครงการที่ ๑ โครงการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่เพื่อการจัดการดินทางการเกษตร	๖๕
๓.๓.๒ แหล่งน้ำ	๖๕
- เป้าหมาย/เป้าประสงค์	๖๕
- กลยุทธ์/วิธีการ	๖๕
กลยุทธ์ที่ ๑	
โครงการที่ ๑ โครงการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่บนพื้นที่ที่พบปัญหาน้ำเค็มรุกคืบในระดับสูง	๖๕
โครงการที่ ๒ โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร	๖๕

กลยุทธ์ที่ ๒

โครงการที่ ๑ โครงการติดตั้งสถานีสูบน้ำในพื้นที่คลองท่าลาด
ด้วยการบูรณาการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

๖๕

ภาคผนวก

๖๖

บรรณานุกรม

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑	แสดงการแบ่งเขตการปกครอง จำแนกรายตำบล	๒
ตารางที่ ๒	แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอราชสาส์น	๗
ตารางที่ ๓	ตารางแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	๑๖
ตารางที่ ๔	แสดงจำนวนประชากร และจำนวนครัวเรือน	๑๗
ตารางที่ ๕	แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอราชสาส์น	๑๙
ตารางที่ ๖	แสดงพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอราชสาส์น	๒๑
ตารางที่ ๗	แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอราชสาส์น	๒๒
ตารางที่ ๘	แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอราชสาส์น	๒๓
ตารางที่ ๙	แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอราชสาส์น	๒๔
ตารางที่ ๑๐	แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอราชสาส์น	๒๕
ตารางที่ ๑๑	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอราชสาส์น	๒๖
ตารางที่ ๑๒	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอราชสาส์น.	๒๗
ตารางที่ ๑๓	แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรกรอำเภอราชสาส์น	๒๗
ตารางที่ ๑๔	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอราชสาส์น	๒๘
ตารางที่ ๑๕	ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอราชสาส์น	๒๙
ตารางที่ ๑๖	แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าวเกะนาล้อม	๓๒
ตารางที่ ๑๗	แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าวสวายราชสาส์น	๓๓
ตารางที่ ๑๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอราชสาส์น	๓๔
ตารางที่ ๑๙	แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอราชสาส์น	๓๔
ตารางที่ ๒๐	แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอราชสาส์น	๓๙
ตารางที่ ๒๑	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอราชสาส์น	๔๑
ตารางที่ ๒๒	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอราชสาส์น	๔๒
ตารางที่ ๒๓	แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอราชสาส์น	๔๔
ตารางที่ ๒๔	แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๔ อำเภอราชสาส์น	๔๗
ตารางที่ ๒๕	แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว อำเภอราชสาส์น	๕๐
ตารางที่ ๒๖	แสดงปริมาณการปลูกมะม่วง อำเภอราชสาส์น	๕๒
ตารางที่ ๒๗	แสดงต้นทุนการผลิตมะม่วง ปี ๒๕๖๕ อำเภอราชสาส์น	๕๖
ตารางที่ ๒๘	แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตมะม่วง อำเภอราชสาส์น	๕๗
ตารางที่ ๒๙	แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๕๘
ตารางที่ ๓๐	แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix	๕๙

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑	แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของอำเภอรราชสาส์น	๑
ภาพที่ ๒	แสดงลักษณะภูมิประเทศ อำเภอรราชสาส์น	๔
ภาพที่ ๓	แผนที่ชุดดินในอำเภอรราชสาส์น	๖
ภาพที่ ๔	แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบ ๖ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๖	๘
ภาพที่ ๕	แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอรราชสาส์น	๙
ภาพที่ ๖	แผนที่เส้นทางคมนาคมในอำเภอรราชสาส์น	๑๑
ภาพที่ ๗	แผนที่แหล่งน้ำใต้ดินของอำเภอรราชสาส์น	๑๓
ภาพที่ ๘	แสดงสินเชื้อและภาวะหนี้ของเกษตรกรอำเภอรราชสาส์น	๑๕
ภาพที่ ๙	แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอรราชสาส์น	๒๐
ภาพที่ ๑๐	แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอรราชสาส์น	๒๒
ภาพที่ ๑๑	แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอรราชสาส์น	๒๓
ภาพที่ ๑๒	แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอรราชสาส์น.	๒๔
ภาพที่ ๑๓	แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอรราชสาส์น	๒๕
ภาพที่ ๑๔	แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย	๓๐
ภาพที่ ๑๕	แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอรราชสาส์น	๓๑
ภาพที่ ๑๖	แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอรราชสาส์น	๓๕
ภาพที่ ๑๗	แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอรราชสาส์น	๓๖
ภาพที่ ๑๘	แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอรราชสาส์น	๓๗
ภาพที่ ๑๙	แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอรราชสาส์น	๓๘
ภาพที่ ๒๐	แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ)สำหรับปลูกข้าว อำเภอรราชสาส์น	๔๐
ภาพที่ ๒๑	แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว อำเภอรราชสาส์น	๔๑
ภาพที่ ๒๒	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว(พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอรราชสาส์น	๔๒
ภาพที่ ๒๓	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอรราชสาส์น	๔๓
ภาพที่ ๒๔	แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอรราชสาส์น	๔๔
ภาพที่ ๒๕	แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอรราชสาส์น	๔๕
ภาพที่ ๒๖	แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว ในอำเภอรราชสาส์น	๔๖
ภาพที่ ๒๗	แสดงวิธีการตลาดข้าว ในอำเภอรราชสาส์น	๔๘
ภาพที่ ๒๘	แสดงแหล่งรับซื้อข้าว.ในอำเภอรราชสาส์น	๔๙
ภาพที่ ๒๙	แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วง(พื้นที่ปลูกจริง)อำเภอรราชสาส์น	๕๑
ภาพที่ ๓๐	แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอรราชสาส์น	๕๒
ภาพที่ ๓๑	แสดงปฏิทินการเพาะมะม่วงในอำเภอรราชสาส์น	๕๕

๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑ อำเภอราชสาส์น
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็นองค์การบริหาร - ส่วนตำบล จำนวน ..๓.... แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครอง จำแนกรายตำบล อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตำบล	พื้นที่ ตร.กม.	อบต.	ทม/ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนบ้าน
บางคา	๓๖.๖	๑	-	๖	๘๘๔
เมืองใหม่	๔๑.๘	๑	-	๙	๑,๑๔๓
ดงน้อย	๕๖.๕	๑	-	๑๖	๒,๔๗๑
รวม	๑๓๔.๙	๓	๐	๓๑	๔,๔๙๘

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น พ.ศ.๒๕๖๘)

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

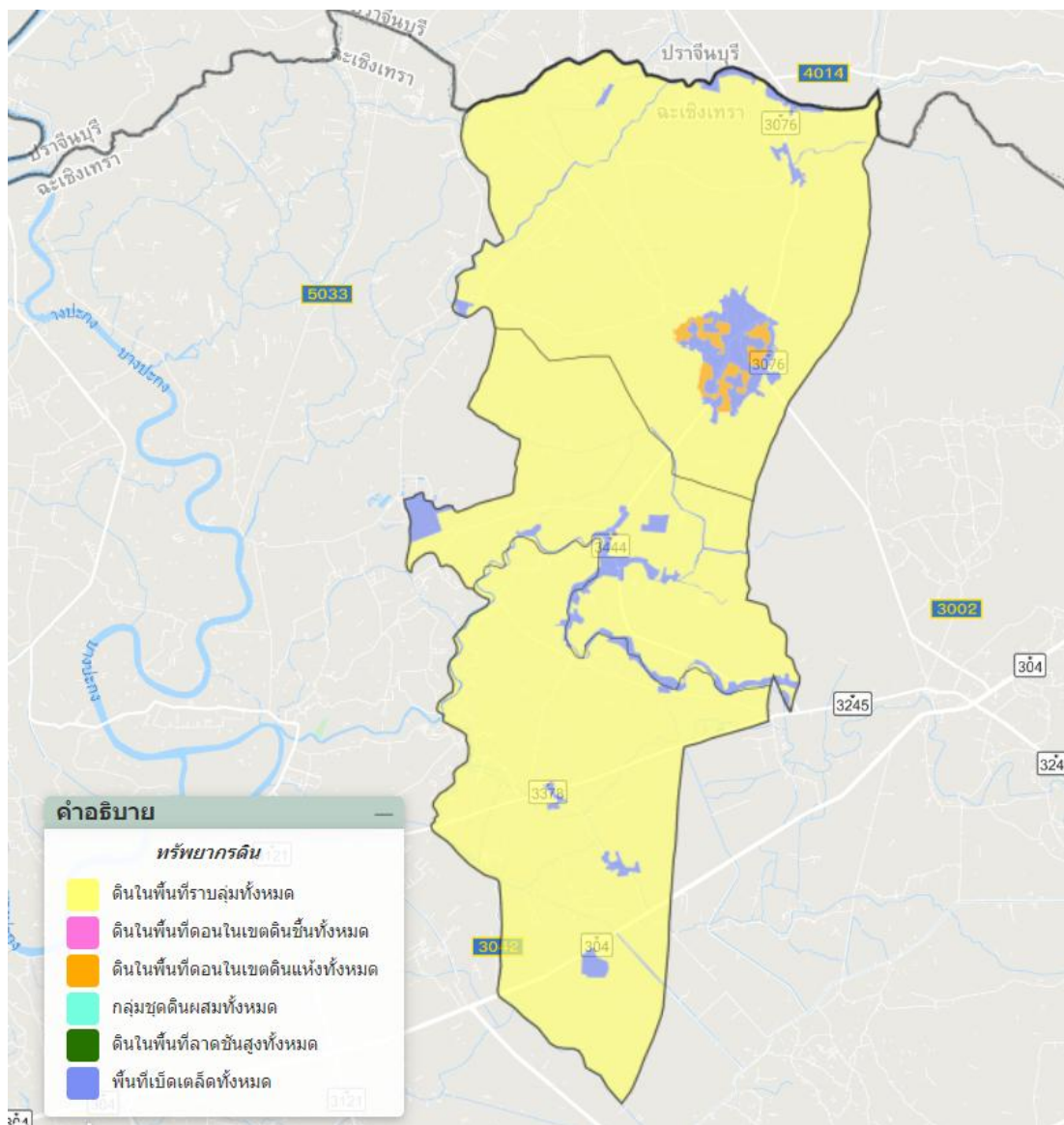
ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของอำเภอรราชสาส์นส่วนมากเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะของดินและน้ำเป็นดินเปรี้ยว/เค็ม น้ำกร่อย ภูมิอากาศโดยทั่วไปร้อนชื้น ระดับอุณหภูมิเฉลี่ย ๒๓ - ๓๕ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนที่วัดได้ในปีที่ผ่านมาเฉลี่ย ๔๑.๖๗ มิลลิเมตร/เดือน อำเภอรราชสาส์นมีลำคลองธรรมชาติหลักที่สำคัญ ได้แก่ คลองท่าลาดซึ่งไหลผ่านตำบลเมืองใหม่ ตำบลบางคา แล้วไหลลงสู่แม่น้ำบางปะกง ที่ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า และคลองบางพลวง (คลองน้ำเตียน) ซึ่งไหลผ่านพื้นที่ตำบลดงน้อย อำเภอรราชสาส์น ผ่านตำบลหัวไทร อำเภอบางคล้า ไปบรรจบที่ประตูน้ำคูมอญ และลงสู่แม่น้ำบางปะกง ที่วัดหัวไทร ตำบลหัวไทร อำเภอบางคล้า ซึ่งคลองธรรมชาติสายหลักนี้เป็นคลองที่อยู่ในระบบบริหารจัดการน้ำของโครงการชลประทานท่าลาด และโครงการชลประทานบางพลวง ตามลำดับ

นอกจากนี้แล้ว ยังมีคลองธรรมชาติสายหลักที่รับน้ำมาจากคลองท่าลาดและคลองบางพลวงเข้าสู่พื้นที่ ได้แก่ คลองจรเข้ตาย คลองไผ่กลึง และคลองสะแกงาม ทั้งนี้ คลองที่กล่าวมาข้างต้นเมื่อเข้าสู่ช่วงฤดูแล้ง ซึ่งเป็นช่วงน้ำเค็มหนุนจากแม่น้ำบางปะกง ก็จะได้รับผลกระทบจากสภาวะดังกล่าวด้วย

อำเภอรราชสาส์น จะประสบภาวะปัญหาจากภัยธรรมชาติเป็นประจำทุกปี เนื่องจากส่วนที่เป็นที่ราบลุ่มซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอรราชสาส์นไม่มีการระบายน้ำสู่คลองธรรมชาติ ดินเค็มและมีจำนวนน้อย ทำให้ระบายน้ำได้ยาก พื้นที่ประสบอุทกภัยในช่วงฤดูน้ำหลาก ระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม พื้นที่ส่วนที่เป็นที่ดอนหรือที่ราบลุ่มที่ได้มีการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณน้ำก็ยังคงไม่เพียงพอจะขาดแคลนในช่วงฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ซึ่งจะเกิดขึ้นในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม

๑.๒.๑ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน (แสดงแผนที่ความลาดชัน)

อำเภอรราชสาส์นมีพื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๓ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม รองลงจะเป็นพื้นที่เบ็ดเตล็ด ร้อยละ ๕ และพื้นที่ดอนในเขตดินแห้งอีกเล็กน้อย ดังแสดงตามภาพด้านล่าง

ภาพที่ ๒ แสดงลักษณะภูมิประเทศ อำเภอรราชสาส์น
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ ๒๕๖๓)

๑.๒.๒ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน (แสดงแผนที่กลุ่มชุดดิน)

อำเภอราชสาส์น มีกลุ่มชุดดินเหมาะสมกับการปลูกพืชจำนวน ๒ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- Ma ชุดดินมหาโพธิ
- Rs ชุดดินรังสิต

ข้อมูลกลุ่มชุดดิน ที่มีความสำคัญและความเหมาะสมของดินรวมไปถึงคุณภาพดิน ในอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบไปด้วย

๑. ชุดดินมหาโพธิ (Ma)

ลักษณะโดยทั่วไป : เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินเหนียวมีสีดำหรือสีเทาเข้มมีจุดประสีน้ำตาลแก่ ปฏิกริยาดิน เป็นดินกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH ๔.๕-๕.๕) ดินบนตอนล่าง เป็นดินเหนียวปนทรายแป้งมีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีแดงและสีเหลืองปนน้ำตาล จะพบจุดประสีเหลืองฟางข้าว ในดินล่างลึกลงไปโดยทั่วไปลึกกว่า ๑ เมตร จากผิวดิน หน้าอัดมันและรอยไถและหน้าดินจะแตกกระแหงเมื่อดินแห้ง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH ๔.๕-๕.๕) ดินล่างตอนล่าง เป็นดินเลนเหนียวสีเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อย (pH ๖.๕)

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำเลวมีน้ำท่วมขังในฤดูฝนลึก ๘๐-๒๐๐ ซม.

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์: เนื่องจากสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงราบลุ่มเนื้อดินเป็นดินเหนียวการระบายน้ำเลว ในช่วงฤดูฝนจะมีน้ำขังอยู่ที่ผิวดิน ระหว่าง ๔-๖ เดือน จึงมีศักยภาพเหมาะสมที่จะใช้ทำนาในช่วง ฤดูฝน แต่สามารถปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือพืชอื่นที่มีอายุสั้นได้ในช่วงฤดูแล้ง สำหรับในบริเวณพื้นที่ที่มีน้ำชลประทานเข้าถึงหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ ถ้าใช้ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ผล หรือปลูกพืชไร่และพืชผัก ตลอดทั้งปีจะต้องทำคันดินล้อมรอบพื้นที่เพาะปลูกและยกร่องปลูกเพื่อช่วยการระบายน้ำของดิน

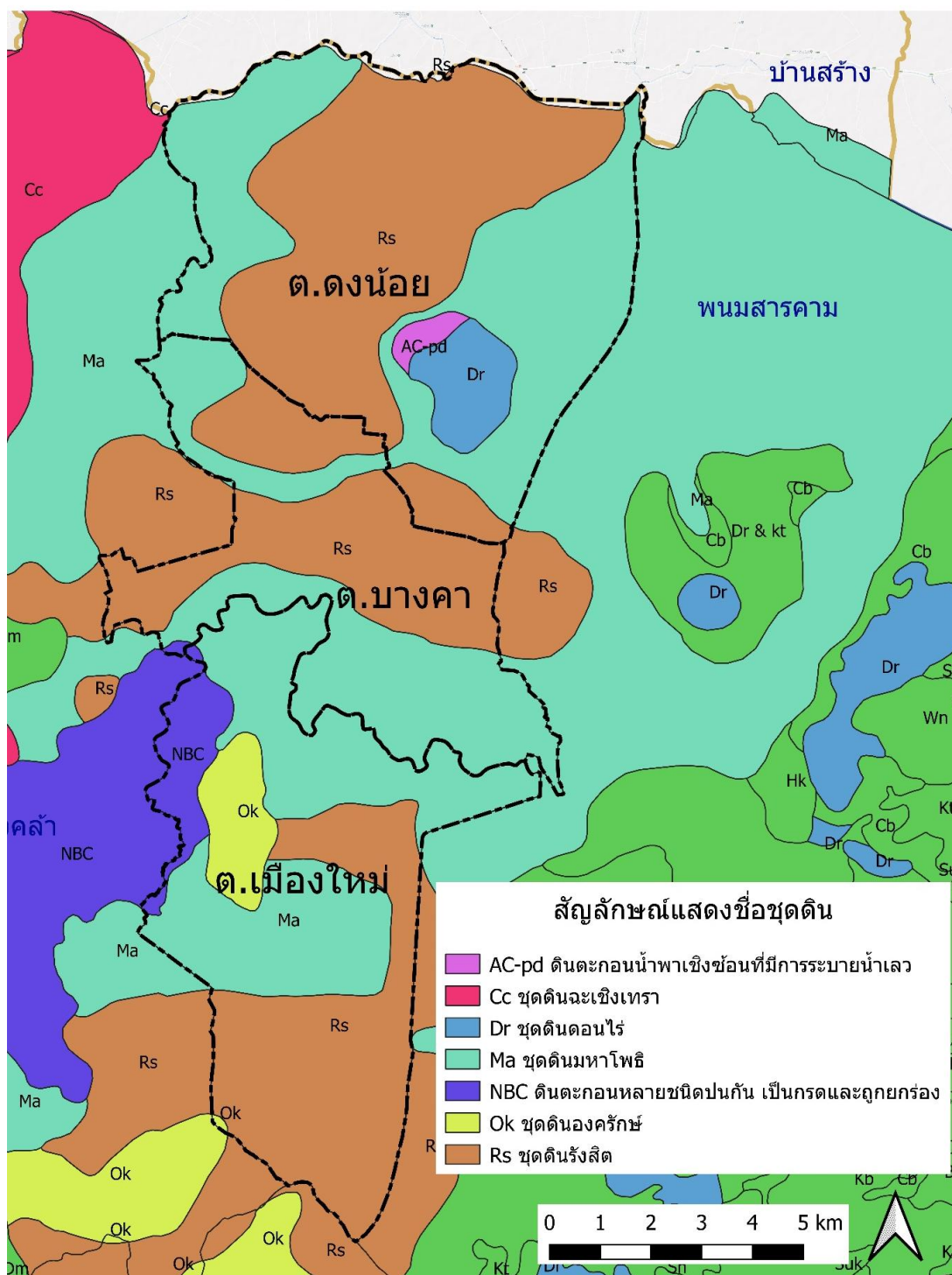
๒. ชุดดินรังสิต (Rs)

ลักษณะเด่น เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินเหนียวสีดำหรือสีเทาเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH ๔.๐-๕.๐) มักมีรอยแตกกระแหงที่ผิวดินหน้าดิน ในฤดูแล้งดินบนตอนล่างสีน้ำตาลปนเทา หรือน้ำตาลปนเทาเข้ม มีจุดประสีแดงหรือสีแดงปนเหลืองที่ระดับความลึกประมาณ ๕๐-๑๐๐ ซม.พบจุดประสีเหลืองฟางข้าวของสารจาโรไซด์ดินล่างตอนล่างเป็นดินเหนียว พบรอยไถและผิวดินหน้าอัดมันส่วนที่ระดับลึกกว่า ๑๐๐-๑๕๐ ซม. ลงไปมีลักษณะเป็นดินเลนปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก (pH <๔.๐)

ปัญหาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน : ดินเป็นกรดจัดมากหรือเป็นดินเปรี้ยวจัด ลึกปานกลางในช่วงความลึก ๕๐-๑๐๐ ซม. จากผิวดิน เกิดการตรึงของธาตุอาหารและมีสารที่เป็นพิษต่อพืชที่ปลูก มีโครงสร้างดินแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก คุณภาพน้ำเป็นกรดจัดมาก ขาดแคลนแหล่งน้ำจืด และน้ำท่วมขังในฤดูฝนทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ ควบคุมน้ำใต้ดินเพื่อป้องกันการเกิดออกซิเจนของไฟไรต์ การยกร่องปลูกพืชเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถป้องกันการเกิดกรดดังกล่าวได้ ถ้าจะใช้ปลูกข้าว ควรใช้ปูนมาร์ลในอัตรา ๒ ตันต่อไร่ ควบคุมไปกับการใช้ปุ๋ย ไนโตรเจนและฟอสฟอรัส ถ้าค่าปฏิกริยาดิน วัดได้น้อยกว่า ๔.๕ และถ้าค่าปฏิกริยาดินสูงกว่า ๔.๕ ใช้ปุ๋ยและหินฟอสเฟตก็พอ เลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม

แผนที่แสดงชุดดิน อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๓ แผนที่ชุดดินในอำเภอรราชสาส์น
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ ๒๕๖๓)

ตารางที่ ๒ แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอราชสาส์น

กลุ่มชุดดิน	พื้นที่ตำบล (ไร่)			ผลรวมทั้งหมด (ไร่)
	ตำบลบางคา	ตำบลเมืองใหม่	ตำบลดงน้อย	
มหาโพธิ	๑๓,๒๖๗	๑๒,๒๗๙	๑๘,๓๖๓	๔๓,๙๐๙
รังสิต	๙,๖๐๘	๑๓,๘๔๖	๑๖,๙๔๙	๔๐,๔๐๓
ผลรวมทั้งหมด	๒๒,๘๗๕	๒๖,๑๒๕	๓๕,๓๑๒	๘๔,๓๑๒

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอราชสาส์นตั้งอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรามีลักษณะภูมิอากาศแบบเมืองเขตร้อน คืออยู่บริเวณเส้นศูนย์สูตร ดังนั้นอุณหภูมิของอำเภอราชสาส์นจึงสูงตลอดทั้งปีโดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด ๓๔.๑ องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ๑๙.๙ องศาเซลเซียส คือในฤดูหนาว จะไม่หนาวจัด ฤดูร้อนก็จะมีร้อนจัด เพราะอยู่ใกล้ทะเลได้รับอิทธิพลจากลม๒ ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งลมนี้เป็นลมที่พัดพาความหนาวเย็นจากประเทศจีนมาสู่ประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว อิทธิพลของลมนี้ จะทำให้จังหวัดฉะเชิงเทราประสบกับสภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง กับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดปกคลุมในช่วงฤดูฝนซึ่งทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนทั่วไป

๑.๓.๒ ฤดูกาล

ฤดูกาล ในอำเภอราชสาส์นแบ่งออกเป็น ๓ ฤดูกาลคือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคม โดยมีลมตะวันออกเฉียงใต้พัดผ่าน ทำให้ฤดูร้อนไม่ร้อนจัดมาก โดยอุณหภูมิสูงสุดอยู่ระหว่าง ๓๕ – ๓๗ องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดอยู่ระหว่าง ๒๕ – ๒๗ องศาเซลเซียสและมีฝนตกบ้างส่วนใหญ่เป็นพายุฤดูร้อน

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม โดยมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่าน ทำให้มีฝนตกตลอดฤดูกาล ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑,๐๐๐ – ๑๒,๐๐๐ มิลลิเมตรเป็นฤดูที่เหมาะสมแก่การทำนาและเพาะปลูกพืชชนิดต่าง ๆ

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน อากาศจะเย็นและแห้ง อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ระหว่าง ๑๐ – ๑๕ องศาเซลเซียส และสูงสุดอยู่ระหว่าง ๒๐ – ๒๕ องศาเซลเซียส แต่ส่วนใหญ่จะไม่เย็นมากเพราะอยู่ใกล้ทะเลจึงได้รับอิทธิพลจากลมทะเล ในฤดูหนาวจะมีฝนตกบ้างเป็นครั้งคราวเนื่องจากเกิดแนวปะทะอากาศระหว่างลมฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือกับลมฝ่ายตะวันตก

๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

จังหวัดฉะเชิงเทรามีปริมาณฝนรวมตลอดทั้งปี ๑๒๙๔.๐ มิลลิเมตร มีจำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ย ประมาณ ๑๑๓ วัน เดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีปริมาณฝนมากที่สุดในรอบปี โดยมีปริมาณฝน ๒๕๖.๔ มิลลิเมตร สำหรับปริมาณฝนสูงที่สุดใน ๒๔ ชั่วโมง ที่เคยตรวจได้คือ ๑๓๐.๕ มิลลิเมตร เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓

พายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนผ่านเข้ามาในบริเวณจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนมากเป็นพายุดีเปรสชันที่อ่อน กำลังลงจากพายุโซนร้อนและความรุนแรงมีไม่มากนัก แต่ส่งผลให้มีฝนตกหนักและน้ำท่วมในบางพื้นที่ ซึ่งพายุดีเปรสชันที่เคยเคลื่อนผ่านและทำความเสียหายเป็นพายุที่มีถิ่นกำเนิดจากทะเลจีนใต้และมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือด้านตะวันตก

จากสถิติในคาบ ๖๖ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔ - ๒๕๕๙ พบว่ามีพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนผ่านเข้ามาในบริเวณจังหวัดฉะเชิงเทราทั้งหมด ๗ ลูก ซึ่งเป็นพายุดีเปรสชัน โดยเคลื่อนเข้ามาในเดือนกรกฎาคม ๑ ลูก (๒๔๙๔) และเดือนตุลาคม ๖ ลูก (๒๕๐๐, ๒๕๐๓, ๒๕๑๐, ๒๕๑๗, ๒๕๒๖, ๒๕๓๑)

อำเภอราชสาส์นมีปริมาณน้ำฝนรวมรายปี เฉลี่ย ๑,๓๔๙.๒ มม. ตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๕๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังแสดงในภาพที่ ๔ สำหรับเดือนที่ฝนตกมากที่สุดได้แก่ กันยายน ปริมาณเฉลี่ย ๓๔๖.๔ มม. เดือนที่ฝนตกน้อยที่สุดได้แก่ มกราคม ปริมาณเฉลี่ย ๖.๐ มม.

เดือน ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
๒๕๖๑	๒.๖	-	๘๗.๖	๔๖.๒	๒๖.๐	๒๓๗.๐	๒๑๙.๖	๙๗.๑	๓๓๖.๓	๑๘๙.๗	๔๓.๕	๙.๔	๑,๒๙๕.๐
๒๕๖๒	-	-	-	๒๒.๓	๑๗๙.๔	๑๕๗.๐	๑๗๗.๕	๑๓๓.๒	๒๑๓.๒	๑๐๗.๖	๓๐.๒	๑๐.๗	๑,๐๓๑.๑
๒๕๖๓	๒.๖	๑๐.๕	๑๖.๙	๕.๐	๔๒.๗	๕๙.๗	๖๙.๘	๑๙๑.๕	๓๐๗.๓	๒๘๖.๒	๖๘.๙	๑๙.๐	๑,๐๘๐.๑
๒๕๖๔	๘.๒	-	-	๑๒.๕	๕๕.๒	๑๑๔.๓	๒๕๒.๖	๑๔๘.๑	๒๐๗.๘	๑๕๒.๒	๓.๘	๐.๐	๙๙๔.๗
๒๕๖๕	๑.๘	๐.๘	๒๒.๓	๕๕.๐	๑๔๘.๘	๑๒๗.๐	๑๑๘.๙	๑๓๖.๖	๓๘๒.๒	๓๑.๘	๑๒๓.๙	๐.๖	๑,๑๓๘.๙
๒๕๖๖	๑.๒	๓.๖	๓๒.๘	๕๘.๕	๑๖๑.๑	๑๑๖.๗	๒๒๙.๒	๒๐๐.๙	๔๔๔.๙	๑๔๘.๖	๔.๒	๐.๐	๑,๔๐๐.๕
เฉลี่ย	๖.๐	๑๑.๐	๔๔.๔	๗๔.๔	๑๔๒.๘	๑๔๗.๓	๒๐๖.๒	๑๙๘.๒	๓๔๖.๔	๑๕๘.๘	๓๐.๙	๘.๑	๑,๓๔๙.๒

ภาพที่ ๔ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบ ๖ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๖

(ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, .๒๕๖๗)

๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อำเภอราชสาส์นเป็นอำเภอหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน จึงมีอากาศร้อนมากกว่าจังหวัดที่อยู่ตามชายฝั่ง และในฤดูหนาวก็มีอากาศหนาวกว่า โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี ๒๗.๙ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๓.๐ องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ๒๒.๘ องศาเซลเซียส

รายการ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รายปี
อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)	๒๖.๓	๒๗.๕	๒๙.๑	๒๙.๙	๒๙.๕	๒๘.๘	๒๘.๓	๒๘.๐	๒๗.๗	๒๗.๓	๒๖.๒	๒๕.๑	๒๗.๘
อุณหภูมิสูงสุด (องศาเซลเซียส)	๓๒.๙	๓๔.๐	๓๕.๒	๓๕.๓	๓๔.๒	๓๒.๙	๓๒.๓	๓๒.๑	๓๑.๘	๓๑.๖	๓๑.๕	๓๑.๔	๓๒.๙
อุณหภูมิต่ำสุด (องศาเซลเซียส)	๑๙.๗	๒๑.๐	๒๓.๑	๒๔.๕	๒๔.๙	๒๔.๗	๒๔.๔	๒๔.๐	๒๓.๘	๒๓.๐	๒๐.๙	๑๘.๙	๒๒.๗
ความชื้นสัมพัทธ์ (เปอร์เซ็นต์)	๖๒	๖๒	๖๕	๖๘	๗๓	๗๕	๗๕	๗๗	๗๘	๗๖	๗๐	๖๔	๗๐
น้ำระเหย (มิลลิเมตร)	๑๕๘.๑	๑๕๖.๘	๑๘๖.๐	๑๗๗.๐	๑๕๘.๑	๑๔๑.๐	๑๔๒.๖	๑๓๖.๔	๑๒๐.๐	๑๒๗.๑	๑๓๒.๐	๑๕๕.๐	๑,๗๙๐.๑
ความยาวนาน แสงแดด (ชั่วโมง)	๒๓๘.๗	๒๒๙.๖	๒๓๒.๕	๒๑๙.๐	๑๘๖.๐	๑๕๐.๐	๑๕๑.๙	๑๓๖.๔	๑๓๕.๐	๑๗๙.๘	๒๒๘.๐	๒๔๔.๙	๒,๓๓๑.๘

ภาพที่ ๕ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ ๑ ปี ปี พ.ศ. ๒๕๖๖

(ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, ๒๕๖๖)

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

อำเภอราชสาส์น มีเส้นทางสำคัญที่ใช้ติดต่อกับจังหวัดและอำเภอใกล้เคียงและติดต่อภายในอำเภอดังนี้

๑. ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๓๐๔ สายฉะเชิงเทรา – อำเภอพนมสารคาม ระยะทาง ๓๔ ก.ม.

๒. ทางหลวงจังหวัด หมายเลข ๓๒๔๕ สายอำเภอพนมสารคาม – อำเภอราชสาส์น ระยะทาง ๑๒ ก.ม.

๓. ทางหลวงจังหวัด หมายเลข ๓๔๔๔ สายอำเภอพนมสารคามผ่านที่ว่าการอำเภอราชสาส์น – อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ระยะทาง ๓๓ ก.ม.

๔. ถนนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เชื่อมระหว่างอำเภอราชสาส์นกับอำเภอบางคล้า (สายอำเภอราชสาส์น – บ้านหินตั้ง อำเภอบางคล้า) ระยะทาง ๘.๙๒๐ ก.ม.

๕. ทางหลวงหมายเลข ๓๓๗๘ (ถนนฤทธิ์ประศาสน์) อำเภอพนมสารคาม – อำเภอราชสาส์น (ผ่านตำบลเมืองใหม่ – อำเภอบางคล้า) ระยะทาง ๑๒ กิโลเมตร

๖. ถนนลาดยางแอสฟัลต์ติก สายเมืองใหม่ – ไร่ขวาง ระยะทาง ๑๐ ก.ม. เชื่อมต่อถนนลำดับที่ ๔ และลำดับที่ ๕

๗. ถนนลาดยางแยกจากทางหลวงหมายเลข ๓๓๔๗ (พนมสารคาม – บ้านสร้าง) สายวัดเกาะแก้ว - แยกโรงพยาบาลราชสาส์น – วัดหินดาบ ต.ดงน้อย - หมู่ ๑๐ บ้านน้ำฉ่ำ ตำบลดงน้อย อำเภอราชสาส์น – ตำบลหัวไทร อำเภอบางคล้า ระยะทาง ๙ ก.ม.

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

อำเภอรราชสาส์นมีแหล่งน้ำธรรมชาติสำคัญดังนี้

คลองท่าลาด เป็นคลองที่ผ่านมาจากอำเภอพนมสารคามเข้าสู่อำเภอรราชสาส์น เป็นคลองสายสำคัญที่ใช้ในการเกษตรของอำเภอรราชสาส์น โดยผ่านตำบลบางคาและตำบลเมืองใหม่ มีปริมาณน้ำค่อนข้างมากในฤดูฝน เป็นแหล่งสำรองน้ำในยามหน้าแล้ง แต่ในช่วงหน้าแล้งจะมีปัญหาคือ ในบางพื้นที่จะมีน้ำเค็มหนุนมาจากแม่น้ำบางปะกง เนื่องจากทางด้านปราจีนบุรีมีน้ำไม่พอในการปล่อยน้ำ ไล่น้ำเค็มลงมา

คลองคูมอญ เป็นคลองที่เชื่อมกับคลองห้วยไทรของอำเภอบางคล้า เป็นคลองที่ไหลผ่าน พื้นที่ตำบลดงน้อย มีความสำคัญในการหล่อเลี้ยงการทำเกษตรเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา

คลองไผ่กิ้ง เป็นคลองที่ไหลอยู่ในพื้นที่ตำบลบางคาและเมืองใหม่ เป็นลำคลอง ที่ช่วยเสริมในการเพาะปลูกนอกจากคลองท่าลาด

คลองจรเข้ตาย เป็นคลองที่ไหลอยู่ในพื้นที่ตำบลบางคา เป็นคลองไหลที่เชื่อมกับ อำเภอพนมสารคาม ช่วยในการเพาะปลูกทางด้านแนวตะวันออกของพื้นที่ตำบลบางคา

นอกจากนี้ยังมีคลองชลประทานในพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสามตำบล โดยมีการจัดสรรน้ำ ในช่วงหน้าแล้งเป็นระยะ ๆ ซึ่งจะมีกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นตัวแทนในพื้นที่ในการประชุมและหาแนวทาง ในการแก้ปัญหาหน้าในช่วงที่ขาดแคลนน้ำใช้ทางการเกษตร

อำเภอรราชสาส์น มีแหล่งสำรองและเก็บกักน้ำทั่วพื้นที่อำเภอสำหรับการเกษตร อุปโภค บริโภค จำนวน ๑๔ แห่ง/สระ

๑.๕.๒ โครงการชลประทาน

พื้นที่ของอำเภอรราชสาส์น ได้รับการบริหารจัดการน้ำจากชลประทานในการจัดสรรน้ำ เข้าสู่พื้นที่เพื่อทำการเกษตร อุปโภค บริโภค โดยสำนักงานโครงการชลประทาน ๒ แห่ง คือ

๑. โครงการชลประทานท่าลาด ตั้งอยู่ที่อำเภอพนมสารคาม พื้นที่ของอำเภอรราชสาส์น ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ คือ ตำบลเมืองใหม่ และตำบลบางคาบางส่วน

๒. โครงการชลประทานบางพลวง ตั้งอยู่ที่อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี พื้นที่ของ อำเภอรราชสาส์น ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้คือ ตำบลดงน้อย

ซึ่งน้ำจากระบบชลประทานทั้งสองแห่ง จะกระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรมของ อำเภอรราชสาส์น ตามคลองซอยธรรมชาติต่าง ๆ ที่สำคัญ และเป็นคลองธรรมชาติสายหลัก ได้แก่ คลองสะแกงาม ซึ่งรับน้ำจากระบบชลประทานบางพลวงเข้าสู่พื้นที่การเกษตรกรรมของ ตำบลดงน้อย ในส่วนของคลองจรเข้ตาย คลองไผ่กิ้ง จะรับน้ำจากระบบชลประทานท่าลาด จากคลองท่าลาดเข้าสู่พื้นที่ เกษตรกรรมของตำบลบางคา ตำบลเมืองใหม่บางส่วน ตามลำดับ

๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการประกอบอาชีพด้านการเกษตรที่มีความหลากหลายอาชีพ การใช้แรงงานในการประกอบอาชีพการเกษตรจึงมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มอาชีพหลักที่สำคัญดังนี้

๑) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการผลิตข้าว

อำเภอรราชสาส์นมีพื้นที่ทางการเกษตรหลัก ๆ ได้แก่ การปลูกข้าว ซึ่งโดยปกติจะมีการปลูกข้าวปีละ ๒ รอบการผลิต ได้แก่ ข้าวรอบนาปี (เริ่มตั้งแต่เดือนเม.ย.-ส.ค.) และรอบนาปรัง (เริ่มตั้งแต่เดือนพ.ย.-ม.ค.) โดยมีระบบชลประทานท่าลาดและบางพลวง คอยหล่อเลี้ยงเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในรอบนาปรัง ปัจจุบันอำเภอรราชสาส์นมีกลุ่มแปลงใหญ่จำนวน ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวเกาะนาล้อม หมู่ที่ ๓ ตำบลตงน้อย และกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวสวยราชสาส์น หมู่ที่ ๕ ตำบลบางคา ส่วนผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในทุกฤดูกาลผลิต จะจำหน่ายให้กับโรงสีข้าวในพื้นที่

๒) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการผลิตไม้ผล ได้แก่ มะม่วง

อำเภอรราชสาส์นมีเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงเป็นพื้นที่ประมาณ ๒,๓๐๐ ไร่ โดยส่วนใหญ่อยู่ในตำบลบางคาและเมืองใหม่ ปัจจุบันยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงอย่างเป็นทางการในอำเภอรราชสาส์น แต่ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกของสหกรณ์ชมรมชาวสวนมะม่วงฉะเชิงเทราอยู่แล้ว การจำหน่ายผลผลิตจะมีหลายทาง เช่น ขายผ่านทางพ่อค้าคนกลาง มีแผงขายเป็นของตนเองที่ตลาดอำเภอช้างเคียง (อำเภอบางคล้าและอำเภอพนมสารคาม) ส่งที่ตลาดกลาง (ตลาดไท,ตลาดสี่มุมเมือง,ตลาดมหานาค) เป็นต้น

๓) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการผลิตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

อำเภอรราชสาส์นมีเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำดังนี้

๑. กุ้งทะเล มีผู้ประกอบการ จำนวน ๙๕ ราย จำนวนฟาร์ม ๙๕ ฟาร์ม รวมเนื้อที่ทำการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล จำนวน ๑,๕๑๖ ไร่

๒. กุ้งน้ำจืด มีผู้ประกอบการ จำนวน ๗๖ ราย จำนวนฟาร์ม ๗๖ ฟาร์ม รวมเนื้อที่ทำการเพาะเลี้ยงกุ้งน้ำจืด จำนวน ๖๘๗ ไร่

๓. ปลาทะเล มีผู้ประกอบการ จำนวน ๒ ราย จำนวนฟาร์ม ๒ ฟาร์ม รวมเนื้อที่ทำการเพาะเลี้ยงปลาทะเล จำนวน ๑๙.๐๐ ไร่

๔. ปลาน้ำจืด เกษตรกรจะดำเนินการเลี้ยงปลาหลายชนิดรวมกัน (ปลารวม) มีผู้ประกอบการจำนวน ๑๖๙ ราย จำนวนฟาร์ม ๑๖๙ ฟาร์ม รวมเนื้อที่ทำการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด (ปลารวม) จำนวน ๔,๒๘๙.๙๙ ไร่

๕. จระเข้ มีผู้ประกอบการ จำนวน ๓ ราย จำนวนฟาร์ม ๓ ฟาร์ม รวมเนื้อที่ทำการเพาะเลี้ยงจระเข้ จำนวน ๑ ไร่

รวมเนื้อที่ทำการเกษตรด้านประมงเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน ๘,๐๔๓.๔๙ ไร่ โดยในปัจจุบันยังไม่มีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการในการจัดทำแปลงใหญ่หรือกลุ่มวิสาหกิจของผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

๑.๖.๒ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

๑) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอรราชสาส์นซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากการทำนาข้าวเป็นหลัก ซึ่งใน ๑ ปีจะมีการนาข้าว ๒ รอบการผลิตถ้าระบบชลประทานมีน้ำเพียงพอ ส่วนในช่วงที่ว่างเว้นจากการผลิตจะเกษตรกรที่รับจ้างในการทำงานทั้งในและนอกพื้นที่เป็นบางส่วน แต่มีจำนวนไม่มากนัก เพราะในการทำนาต้องมีการดูแลพื้นที่ของตนเองอยู่เป็นประจำ

รายจ่ายของเกษตรกรจะเป็นในส่วนการดำรงชีพและปัจจัยการผลิตซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นต้นทุนการผลิตพืช ได้แก่ ค่าเช่าที่นา ค่าปุ๋ย ค่าสารกำจัดศัตรูพืช ค่าแรงงาน ฯลฯ

๒) สินเชื่อและภาวะหนี้ของเกษตรกร

ภาวะหนี้สินของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอรราชสาส์น มาจากรายจ่ายทั้งในด้านการดำรงชีพและปัจจัยการผลิตทางด้านการเกษตรที่ต้องทำให้ไปธุรกรรมสินเชื่อกับสถาบันทางการเงิน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เป็นต้น ดังแสดงข้อมูลในภาพที่ ๘ ดังนี้

ตำบล	รายได้ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	หนี้สิน (บาท)
บางคา	๘๙,๗๕๒	๕๗,๐๑๘	๔,๘๓๙
เมืองใหม่	๘๒,๕๕๘	๕๓,๙๕๔	๕,๒๓๑
ดงน้อย	๘๒,๑๖๔	๕๔,๙๖๘	๕,๗๑๙
ค่าเฉลี่ยรวม	๘๔,๘๒๕	๕๕,๓๑๓	๕,๒๕๗

*ข้อมูลทั้งหมดคิดเป็นค่าเฉลี่ย/คน/ปี

ภาพที่ ๘ แสดงสินเชื่อและภาวะหนี้ของเกษตรกรอำเภอรราชสาส์น

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น)

๑.๖.๓ ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมของอำเภอ/จังหวัด

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ปี ๒๕๕๙ เท่ากับ ๓๔๐,๙๑๓ ล้านบาท มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคนเท่ากับ ๔๓๓,๔๐๐ บาทต่อปี เป็นอันดับที่ ๕ ของประเทศ และเป็นอันดับ ๓ ของภาคตะวันออกโดยรายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งมีมูลค่ารวม ๒๓๑,๑๐๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๗๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดฉะเชิงเทรา จากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) จังหวัดฉะเชิงเทราปี ๒๕๕๙ จะเห็นว่าจังหวัดฉะเชิงเทรามีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดและมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคนมากขึ้นจากปี ๒๕๕๘

ตารางที่ ๓ ตารางแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี ๒๕๕๙ – ๒๕๖๓

(ล้านบาท Million Baht)

สาขาการผลิต	2559 ^๑ (2016)	2560 ^๑ (2017)	2561 ^๑ (2018)	2562 ^๑ (2019)	2563 ^๑ (2020)	Economic activities
ภาคเกษตร	18,205	18,879	19,119	19,778	19,977	Agriculture
เกษตรกรรม	18,205	18,879	19,119	19,778	19,977	Agriculture
เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	18,205	18,879	19,119	19,778	19,977	Agriculture, forestry and fishing
ภาคนอกเกษตร	323,290	324,047	371,827	369,507	326,127	Non-Agriculture
อุตสาหกรรม	239,838	237,187	275,648	269,367	234,988	Industrial
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	490	524	474	558	516	Mining and quarrying
การผลิตอุตสาหกรรม	239,411	226,317	263,268	255,714	221,704	Manufacturing
ไฟฟ้า ก๊าซ และระบบปรับอากาศ	6,756	7,988	9,505	10,377	9,684	Electricity, gas steam and air conditioning supply
การประปาและการจัดการของเสีย	2,182	2,357	2,401	2,718	3,084	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
บริการ	83,452	86,860	96,179	100,140	91,139	Services
การก่อสร้าง	5,558	6,174	6,229	6,431	5,719	Construction
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ และจักรยานยนต์	38,385	40,805	47,789	48,737	43,869	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
การขนส่ง และสถานที่เก็บสินค้า	12,109	11,249	12,182	12,951	9,208	Transportation and storage
ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	316	345	390	418	383	Accommodation and food service activities
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	2,090	1,869	1,999	2,097	2,053	Information and communication
การเงินและการประกันภัย	5,879	6,177	6,522	6,850	6,781	Financial and insurance activities
กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	3,599	3,756	4,043	4,809	5,129	Real estate activities
กิจกรรมวิชาชีพ วิทยาศาสตร์และกิจกรรมทางวิชาการ	325	380	348	450	654	Professional, scientific and technical activities
กิจกรรมการบริหารและบริการสนับสนุนอื่นๆ	1,204	1,420	1,385	1,654	1,630	Administrative and support service activities
การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ	3,517	3,798	4,285	4,413	4,464	Public administration and defence; compulsory social security
การศึกษา	6,274	6,471	6,192	6,153	6,213	Education
กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	2,397	2,570	2,826	3,229	3,399	Human health and social work activities
ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	284	299	328	370	311	Arts, entertainment and recreation
กิจกรรมการบริการด้านอื่นๆ	1,512	1,547	1,662	1,579	1,327	Other service activities
ผลิตภัณฑ์จังหวัด	341,495	342,926	390,945	389,285	346,104	Gross Provincial Product (GPP)
ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (บาท)	431,065	425,315	474,814	463,173	403,574	GPP per capita (Baht)
ประชากร (1,000 คน)	792	806	823	840	858	Population (1,000 persons)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Source: Office of the National Economic and Social Development Council

๑.๖.๔ จำนวนครัวเรือน

อำเภอรราชสาส์น มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๑๒,๕๐๗ คน จำแนกเป็นชาย ๖,๑๔๑ คน หญิง ๖,๓๖๖ คน ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอจะนับถือศาสนาพุทธ

ตารางที่ ๔ แสดงจำนวนประชากร และจำนวนครัวเรือน อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่	ตำบล	ครัวเรือน ทั้งหมด	ครัวเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	บางคา	๙๙๐	๓๖๒	๑,๐๒๒	๙๗๖	๑,๙๙๘
๒	เมืองใหม่	๑,๒๙๒	๓๑๒	๑,๔๘๕	๑,๕๕๕	๓,๐๔๐
๓	ดงน้อย	๒,๘๖๗	๙๒๕	๓,๖๓๔	๓,๘๓๕	๗,๔๖๙
รวม		๕,๑๔๙	๑,๕๙๙	๖,๑๔๑	๖,๓๖๖	๑๒,๕๐๗

ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, ๒๕๖๘

๑.๖.๕ การศึกษา

๑. การศึกษาในระบบ

- ระดับประถมศึกษา ๗ แห่ง
- โรงเรียนขยายโอกาส (ระดับประถม-มัธยมปีที่ ๓) ๑ แห่ง
- ระดับมัธยมศึกษา ๑ แห่ง

๒. การศึกษานอกระบบ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอรราชสาส์น

- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ๓ แห่ง
- ห้องสมุดประชาชน ๑ แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ๓๑ แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ๓ แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งบริหารโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ๓ แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางคา ๑ แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองใหม่ ๑ แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบลดงน้อย ๑ แห่ง

๑.๖.๖ สาธารณสุข

ภาพทั่วไปทางด้านการสาธารณสุข การพัฒนาด้านสาธารณสุข เน้นหนักในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสุขภาพอนามัย ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ การดำเนินงานด้านรณรงค์จัดหาน้ำสะอาด การกำจัดขยะมูลฝอย การสร้างส้วมถูกสุขลักษณะการรักษาสุขภาพแวดล้อม รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ความรู้เพื่อป้องกัน การแพร่กระจายเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ โควิด 19 ไข้ฉี่หนู เอชไอวี ไข้เลือดออก อีโบล่า โรคอุจจาระร่วง โรคพิษสุนัขบ้า และโรคตามฤดูกาล

สถานบริการสาธารณสุข

๑. โรงพยาบาลชุมชน ขนาด ๓๐ เตียง จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลราชสาส์น
๒. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางคา และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองใหม่

๑.๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

ในอำเภอราชสาส์นราษฎรนับถือศาสนาพุทธ ประมาณ ๙๙% ศาสนาอื่น ประมาณ ๑% มีวัดมหานิกาย ๑๑ วัด ซึ่งวัดเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรมและงานประเพณีที่สำคัญ เช่น งานเทศกาลสงกรานต์ งานเทศกาลเข้าพรรษา – ออกพรรษา งานประเพณีลอยกระทง ฯลฯ

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอรราชสาส์น มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาข้าว

ตารางที่ ๕ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่นาข้าว	๔๘,๕๒๐	๕๗.๕๔
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๑๘,๖๔๓	๒๒.๑๑
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๘,๖๗๖	๑๐.๒๙
ไม้ผล	๓,๑๒๔	๓.๗๐
พื้นที่น้ำ	๒,๐๕๙	๒.๔๔
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๒,๔๒๖	๒.๘๘
ไม้ยืนต้น	๔๗๑	๐.๕๖
ทุ่งหญ้าและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	๑๘๑	๐.๒๑
พืชสวน	๑๑๓	๐.๑๓
พื้นที่ลุ่ม	๖๔	๐.๐๘
พืชไร่	๓๑	๐.๐๔
พื้นที่ป่า	๔	๐.๐๐๔

๑.๘ ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

อำเภอรราชสาส์น พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ข้าว มีพื้นที่ปลูกมากจำนวน ๔๘,๕๒๐ ไร่ รองลงมาคือมะม่วง มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๒,๗๔๘ ไร่ ปาล์มน้ำมัน มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๑๕๓ ไร่ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ปลูกมะพร้าวอ่อน มีพื้นที่ปลูก ๑๓๐ ไร่ พืชผัก พื้นที่ปลูก ๖๙ ไร่ และ ยางพารา พื้นที่ปลูก ๒๗ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๖ แสดงพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอรราชสาส์น

ตำบล	พื้นที่ ทั้งหมด	ข้าว (ไร่)	มะม่วง (ไร่)	ปาล์มน้ำมัน (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	มะพร้าวอ่อน (ไร่)	พืชผัก (ไร่)	รวมพื้นที่การเกษตร ด้านพืชเศรษฐกิจ ทั้งหมด
บางคา	๒๒,๘๗๕	๙,๑๒๙	๗๑๑	๑๕๑	๘	๑๕๙	๒๘	๑๔,๙๑๙
เมืองใหม่	๒๖,๑๒๕	๗,๔๗๗	๘๖๓	๖	๑๐	๑๐๖	๕๐	๑๓,๗๐๖
ดงน้อย	๓๕,๓๑๒	๒๐,๐๓๘	๒๕	๑๑	๐	๔.๕	๑๓	๒๓,๐๒๒
รวม	๘๔,๓๑๒	๓๖,๖๔๔	๑,๕๙๙	๑๖๘	๑๘	๒๖๙.๕	๙๑	๕๑,๖๔๗

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, ๒๕๖๘

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

๒.๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

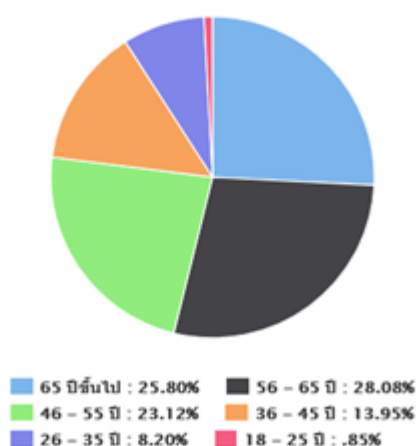
(๑) ครุฑเรือนเกษตรกร

อำเภอราชสาส์น มีครุฑเรือนเกษตรกร จำนวน ๑,๗๕๖ ครุฑเรือน โดยมีหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี จำนวน ๔๙๓ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๘ รองลงมาอายุอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘๐ และระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๒ ตามลำดับ ตารางที่ ๗ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา....

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๔๕๓	๒๕.๘๐
๕๖ - ๖๕ ปี	๔๙๓	๒๘.๐๘
๔๖ - ๕๕ ปี	๔๐๖	๒๓.๑๒
๓๖ - ๔๕ ปี	๒๔๕	๑๓.๙๕
๒๖ - ๓๕ ปี	๑๔๔	๘.๒๐
๑๘ - ๒๕ ปี	๑๕	๐.๘๕
รวม	๑,๗๕๖	๑๐๐

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗

หัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ

ภาพที่ ๑๐ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา....

(ที่มา : ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗)

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

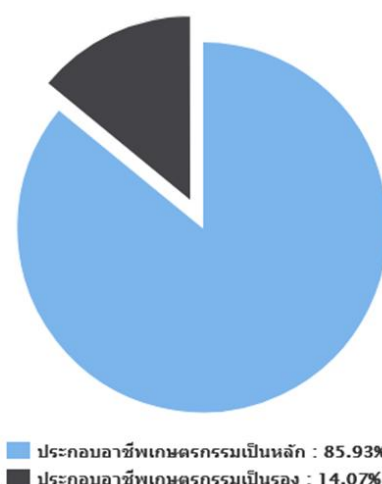
อำเภอราชสาส์น มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๑,๕๐๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๙๓ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๒๔๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕๕

ตารางที่ ๘ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอราชสาส์น. จังหวัดฉะเชิงเทรา.....

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑,๕๐๙	๘๘.๙๓
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๔๖	๑๔.๐๗

ที่มา ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ภาพที่ ๑๑ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอราชสาส์น... จังหวัดฉะเชิงเทรา.....

(ที่มา : ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗)

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

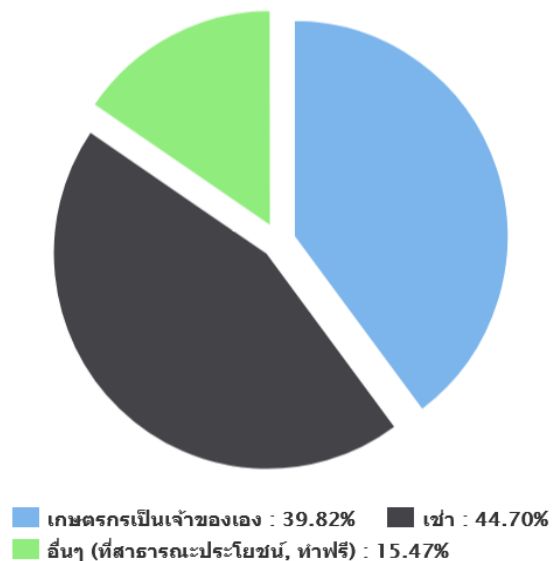
ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอรราชสาส์น ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเช่า จำนวน ๙๑๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗๐ เป็นเจ้าของเอง จำนวน ๘๑๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๘๒ รองลงมาคืออื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๓๑๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๗ และ ตามลำดับ

ตารางที่ ๙ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอรราชสาส์น.. จังหวัด...ฉะเชิงเทรา.....

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง	๘๑๖	๓๙.๘๒
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๓๑๗	๑๕.๔๗
เช่า	๙๑๖	๔๔.๗๐

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ภาพที่ ๑๒ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอรราชสาส์น. จังหวัดฉะเชิงเทรา

(ที่มา : ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

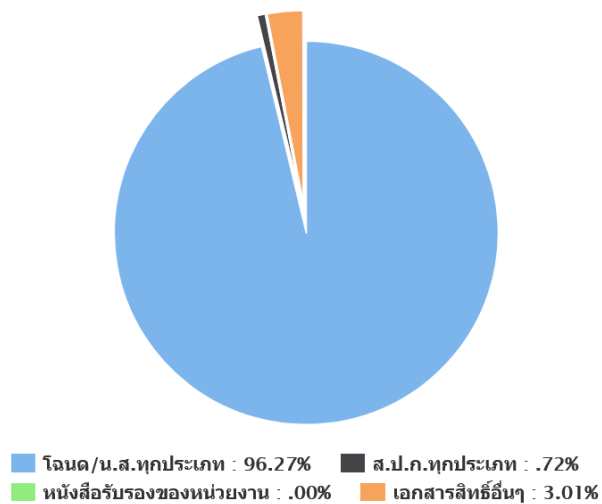
เกษตรกรอำเภอราชสาส์น มีเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนด จำนวน ๘๑๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๒๗ มีการถือครองที่ดินแบบมีเอกสารสิทธิ์อื่นๆ จำนวน ๒๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๑ และเอกสารสิทธิ์ประเภท สป.ก. จำนวน ๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๐ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา.....

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์อื่นๆ	
๗๙๙	๖	๐	๒๕	๘๑๖

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)

ภาพที่ ๑๓ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอราชสาส์น.. จังหวัดฉะเชิงเทรา
(ที่มา ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอราชสาส์น มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๕ กลุ่ม มีสมาชิก ๑๓๐..ราย

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๔.กลุ่ม สมาชิก ๑๐๗.ราย

กลุ่มยุวเกษตรกร ๔.กลุ่ม สมาชิก ๑๒๐..ราย

วิสาหกิจชุมชน ๑๑..แห่ง สมาชิก ๑๔๗ ราย

สหกรณ์จำนวน - แห่ง สมาชิก - ราย

กลุ่มเกษตรกร - กลุ่ม สมาชิก - ราย

ตารางที่ ๑๑ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอราชสาส์น.. จังหวัดฉะเชิงเทรา...

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
บางคา	๒	๕๐	๑	๑๑	๑	๓๐	๕	๕๗				
เมืองใหม่	๑	๒๐	๑	๓๖	๑	๓๐	๔	๘๐				
ดงน้อย	๒	๖๐	๒	๖๐	๒	๖๐	๒	๖๐				
รวม	๕	๑๓๐	๔	๑๐๗	๕	๑๒๐	๑๑	๑๔๗				

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น พ.ศ ๒๕๖๘

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอรราชสาส์น.มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๙ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๒ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๑ ศูนย์ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๓ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง..๑..ศูนย์ และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน - ศูนย์

ตารางที่ ๑๒ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุ	ปฎิรูป	
บางคา	-	๒	๑	-	๑	๑	-	-	-
เมืองใหม่	๑	๔		๑	๑	-	-	-	-
ดงน้อย	-	๓	๑		๑	-	-	-	-
รวม	๑	๙	๒	๑	๓	๐	๒	๐	๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น., พ.ศ.๒๕๖๘

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอรราชสาส์น มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน .๓๓.. คน โดยมีเกษตรหมู่บ้านจำนวน มากที่สุด จำนวน ๓๑ ราย รองลงมาคือหมอดินอาสา ๓๑ ราย และอาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน ๓ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
บางคา	๑	-	๖	๔	๖	๖	๑	๑	๑
เมืองใหม่	๑	๒	๙	๔	๙	๙	๑	๑	๑
ดงน้อย	๑	-	๑๖	๔	๑๖	๑๖	๑	๑	๑
รวม	๓	๒	๓๑	๑๒	๓๑	๓๑	๓	๓	๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น., พ.ศ.๒๕๖๘

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

อำเภอรราชสาส์นมีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน ซึ่งในอำเภอรราชสาส์นมีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๓ คน

ตารางที่ ๑๔ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอรราชสาส์น.. จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ – สกุล	ที่อยู่
บางคา	๑	นายธนโชติ คะประสิทธิ์	๖๘ ม.๒ ต.บางคา
เมืองใหม่	๑	นายสุวัฒน์ สุธิพันธุ์วัตร	๒ ม.๗ ต.เมืองใหม่
ดงน้อย	๑	นายปรีชา ดาวมณี	๑ ม.๒ ต.ดงน้อย
รวม	๓		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น.., พ.ศ.๒๕๖๘

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอรราชสาส์น

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายวัฒนา โพธา

บ้านเลขที่ ๕๑ หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองใหม่ อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

สถานการณ์ของพื้นที่ : อำเภอรราชสาส์น ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ซึ่งมีการปลูกข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก และมีการปลูกมะนาวเป็นพืชที่สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร แต่เดิมเกษตรกรได้ทำนาเป็นอาชีพหลักแต่ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากหลายสาเหตุและหนึ่งในนั้นคือความเหมาะสมของพื้นที่ จากนั้นจึงได้เริ่มมีการส่งเสริมการปลูกมะนาวเป็นอาชีพเสริม ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มประกอบกับในช่วงภาวะวิกฤตภัยแล้งที่ผ่านมาทำให้เกษตรกรมีความต้องการปรับเปลี่ยนอาชีพทางการเกษตร อำเภอรราชสาส์นจึงได้จัดทำศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเลือกมะนาวเป็นกิจกรรมหลักของศูนย์ โดยมีกิจกรรมรณรงค์สวนผสมเป็นส่วนเพิ่มเติม เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ได้ใช้เรียนรู้และเข้ามาศึกษาตัวอย่างจากการปฏิบัติจริง

แนวทางการพัฒนา : ลดต้นทุนการผลิตมะนาวจากเดิมไร่ละ ๑๐,๐๐๐ บาท ให้เหลือไร่ละ ๗,๐๐๐ บาท การขยายพันธุ์มะนาวเพื่อจำหน่าย และการเพิ่มผลผลิต

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : เป็นศูนย์ในการสาธิตเทคโนโลยีการผลิตมะนาวและการปลูกพืชแบบผสมผสาน

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑.หลักสูตรการปลูกมะนาวพันธุ์ดีแบบลงดิน

๒.หลักสูตรการปลูกพืชเศรษฐกิจครัวเรือนแบบผสมผสาน

หลักสูตรบังคับ : ๑.หลักสูตรการเลี้ยงกบในกระชัง

หลักสูตรเสริม : ๑.การทำน้ำหมักชีวภาพจากเศษกุ้งสดและการนำไปใช้

ศูนย์เครือข่าย จำนวน ...๑๔... ศูนย์

ตารางที่ ๑๕ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอรราชสาส์น
จังหวัดฉะเชิงเทรา

แบบสรุปข้อมูล

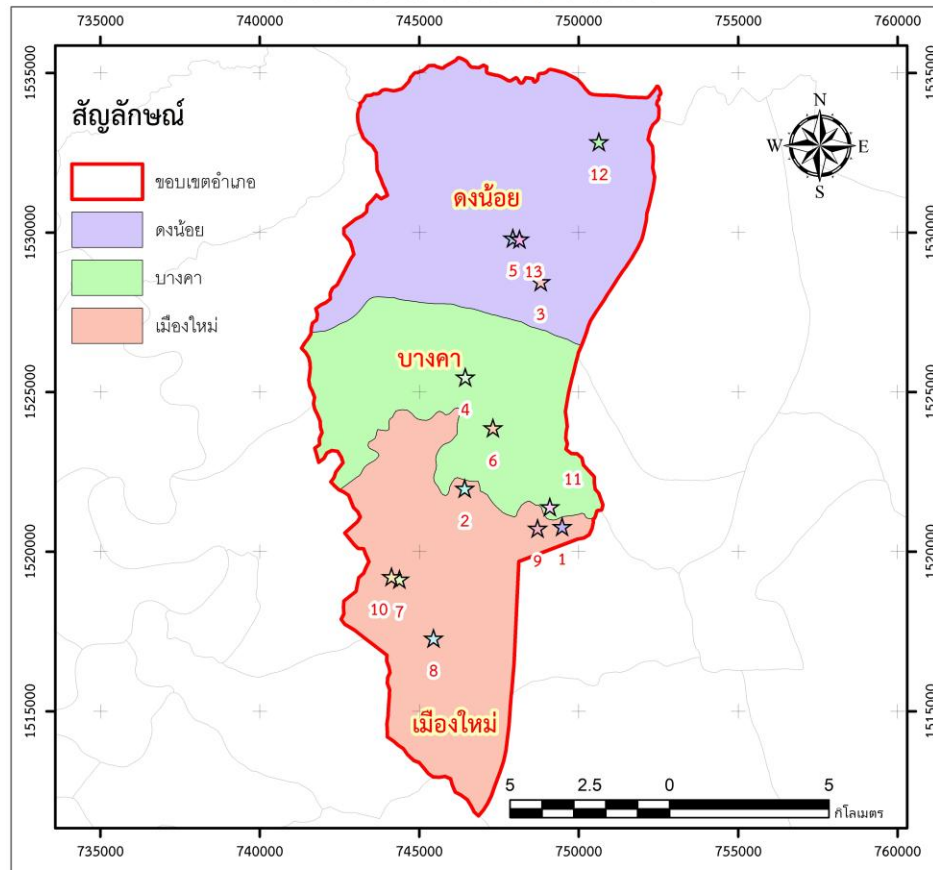
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/ กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์ เครือข่าย	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศคปช.เมืองใหม่	การจัดการดินและปุ๋ย	๘	เมืองใหม่	นายกิติ ใหมจันดี	๐๘๔-๗๑๔๙๓๙๒
๒	ศจช. ตำบลบางคา	ผลิตสารชีวภัณฑ์	๒	บางคา	นายภุชณะ แสงเวช	๐๘๑-๕๘๙๑๘๓๐
๓	ศจช. ตำบลดงน้อย	ผลิตสารชีวภัณฑ์	๓	ดงน้อย	นายณัฐสิทธิ์ ศรีมาตร	๐๘๖-๘๔๒๔๔๓๒
๔	ฐานเรียนรู้การเลี้ยงสัตว์น้ำ กรมประมง อำเภอรราชสาส์น	การเลี้ยงกุ้งขาวในบ่อดิน ,กุ้งขาวผสมปลานิล	๔	เมืองใหม่	นายชัยวัฒน์ ลิ้มบะวรณกุล	๐๘๑-๙๒๑๒๑๖๓
๕	ฐานเรียนรู้การเลี้ยงสัตว์น้ำ กรมประมง อำเภอรราชสาส์น	การเลี้ยงปลาน้ำจืด ในบ่อดิน	๗	เมืองใหม่	นายวิโรจน์ สาโร	๐๘๗-๓๔๙๔๘๕๑
๖	ฐานเรียนรู้การเลี้ยงสัตว์น้ำ กรมประมง อำเภอรราชสาส์น	การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์	๘	เมืองใหม่	นางชูลี คินันท์	๐๘๙-๐๙๖๑๔๓๕
๗	กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ พื้นเมือง "เมืองใหม่"	กลุ่มผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง	๔	เมืองใหม่	นายวิรัตน์ มาโนชวงค์	๐๘๑-๕๗๓๔๖๓๒
๘	กลุ่มผลิตเสื่อกกทอมือ	กลุ่มผลิตเสื่อกกทอมือ	๑๔	ดงน้อย	นายสมโภช ปันกุล	๐๘๖-๘๔๘๖๒๒๘
๙	กลุ่มผลิตข้าวซ้อมมือ เพชรมณี	กลุ่มผลิตข้าวซ้อมมือ เพชรมณี	๔	บางคา	นางมณี รักษาทรัพย์	๐๘๖-๘๑๘๐๑๐๗
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	เกษตรผสมผสาน	๕	บางคา	นางเขมนิจ แก้วมณี	๐๘๕-๓๙๗๗๐๗๘
๑๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านเตาอิฐ	เกษตรผสมผสาน	๔	บางคา	นางพัตนันท์ คชสิทธิ์	๐๘๑-๔๕๖๐๐๑๒
๑๒	กลุ่มข้าวซ้อมมือทิพย์มงคล บ้านทางข้าม	การผลิตข้าวและ การแปรรูปข้าว	๑๒	ดงน้อย	นางปิยะฉัตร รัตนรองใต้	๐๙๕-๕๕๒๙๕๕๒
๑๓	กลุ่มผู้ปลูกและแปรรูปพืชผัก สมุนไพร	เกษตรผสมผสานและการ ปลูกพืชสมุนไพร	๒	ดงน้อย	นายปรีชา ดาวมณี	๐๙๙-๔๖๗๗๓๕๙
๑๔	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงแกะเนื้อ บ้านกกสับใน	การเลี้ยงแกะพันธุ์เนื้อ	๓	เมืองใหม่	นายศักดิ์สิทธิ์ มังคะศิริ	๐๙๕-๕๙๓๖๖๒๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น., พ.ศ.๒๕๖๘

แผนที่แสดงที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและศูนย์เครือข่ายฯ

พื้นที่อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

1	ศคช. เมืองใหม่	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศคช.)	8	เมืองใหม่
2	ศคช. ตำบลบางคา	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศคช.)	2	บางคา
3	ศคช. ตำบลดงน้อย	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศคช.)	3	ดงน้อย
4	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	5	บางคา
5	กลุ่มผลิตข้าวหอมมะลิ	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร	14	ดงน้อย
6	กลุ่มผลิตข้าวหอมมะลิ	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร	4	บางคา
7	การเลี้ยงกุ้งขาวในบ่อดิน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	6	เมืองใหม่
8	การเลี้ยงปลาน้ำจืดในบ่อดิน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	7	เมืองใหม่
9	การเลี้ยงกบในบ่อดิน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	8	เมืองใหม่
10	กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	4	เมืองใหม่
11	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านตาอูฐ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	4	บางคา
12	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมะลิ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	12	ดงน้อย
13	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปพืชผักสมุนไพร	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	2	ดงน้อย

ภาพที่ ๑๔ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย
อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

อำเภอรราชสาส์น มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๒ กลุ่ม ได้แก่ แปลงใหญ่ข้าว
เกาะนาล้อม ตำบลดงน้อย และแปลงใหญ่ข้าวสวราชสาส์น ตำบลบางคา อำเภอรราชสาส์น

- แผนการผลิตรายกลุ่มของ แปลงใหญ่ข้าวเกาะนาล้อม ตำบลดงน้อย.....
 ที่อยู่ หมู่ ๓ ต.ดงน้อย อ.ราชสาส์น จ.ฉะเชิงเทรา
 กิจกรรม ผลิตข้าวเปลือกเพื่อแปรรูปเป็นข้าวสาร และเมล็ดพันธุ์ข้าว.....
 • เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๕๐๐ บาท/ไร่.....
 เป็น ๓,๑๕๐ บาท/ไร่.....
 • เป้าหมายผลผลิต.....เพิ่มผลผลิต จาก ๘๐๐ กก./ไร่ เป็น ๘๘๐ กก./ไร่.....
 • เป้าหมายรายได้.....๗,๐๐๐ บาท/ไร่.....
 • ประมาณการรายจ่าย.....๓,๕๐๐ บาท/ไร่.....

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. การตรวจวิเคราะห์ดินก่อนทำการเพาะปลูก
๒. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการผสมปุ๋ยใช้เอง
๓. การใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อควบคุมศัตรูพืช
๔. พัฒนาคุณภาพและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

- แผนการผลิตรายกลุ่มของ แปลงใหญ่ข้าวสวราชสาส์น ตำบลบางคา.....
 ที่อยู่ หมู่ ๑ ต.บางคา อ.ราชสาส์น จ.ฉะเชิงเทรา
 กิจกรรม ผลิตข้าวเปลือก.....
 • เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๕๐๐ บาท/ไร่.....
 เป็น ๓,๑๕๐ บาท/ไร่.....
 • เป้าหมายผลผลิต.....เพิ่มผลผลิต จาก ๘๐๐ กก./ไร่ เป็น ๘๘๐ กก./ไร่.....
 • เป้าหมายรายได้.....๗,๐๐๐ บาท/ไร่.....
 • ประมาณการรายจ่าย.....๓,๕๐๐ บาท/ไร่.....

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. การตรวจวิเคราะห์ดินก่อนทำการเพาะปลูก
๒. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการผสมปุ๋ยใช้เอง
๓. การใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อควบคุมศัตรูพืช
๔. พัฒนาคุณภาพและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าวเกาะนาล้อม ตำบลดงน้อย อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

[illegible]

ตารางที่ ๑๗ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าวสายราชสาส์น ตำบลบางคา อำเภอราชสาส์น
จังหวัดฉะเชิงเทรา

กิจกรรม	เดือน														ประมาณการ รายจ่าย	ประมาณการ รายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.				
๑. ด้านการลดต้นทุน																
๑.๑ การจดบันทึกบัญชี																
๑.๒ การใช้สารชีวภัณฑ์ในนาข้าว																
๑.๓ การสำรวจโรคและแมลงศัตรูข้าว																
๑.๔ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน																
๑.๕ การจัดทำต้นทุนการผลิตข้าว																
๒. การเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิต																
๒.๑ จัดทำแปลงเรียนรู้ และแปลงสาธิต																
๒.๒ พัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart farmer																
๒.๓ พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร																
๓. การบริหารจัดการ																
๓.๑ การทบทวนสมาชิก																
- การจัดทำทะเบียนสมาชิก																
- การจัดทำแผนการผลิตและแผนการตลาด																
๓.๒ ประชุมสมาชิกกลุ่ม																
๓.๓ การบริหารจัดการกลุ่มโดยการให้ความรู้																
๓.๔ พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรให้เป็น Smart Group																
๔. การตลาด																
๔.๑ การบริหารจัดการผลผลิต																
๔.๒ การทำ MOU ผู้ประกอบการรับซื้อข้าว																
๔.๓ การบริหารจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าว																

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น., พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอรราชสาส์น..จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๑	ดงน้อย	แปลงใหญ่เกาะนาล้อม	ข้าว	๓๖	๘๑๒	นายณัฐสิทธิ์ ศรีมาตร	๐๘๖-๘๔๒๔๔๓๒
๒	บางคา	แปลงใหญ่ข้าวสวยราชสาส์น	ข้าว	๔๖	๙๗๙	นางมาลี คณะเสน	๐๙๕-๘๗๔๑๑๒๙

ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, พ.ศ.๒๕๖๘

๒.๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน

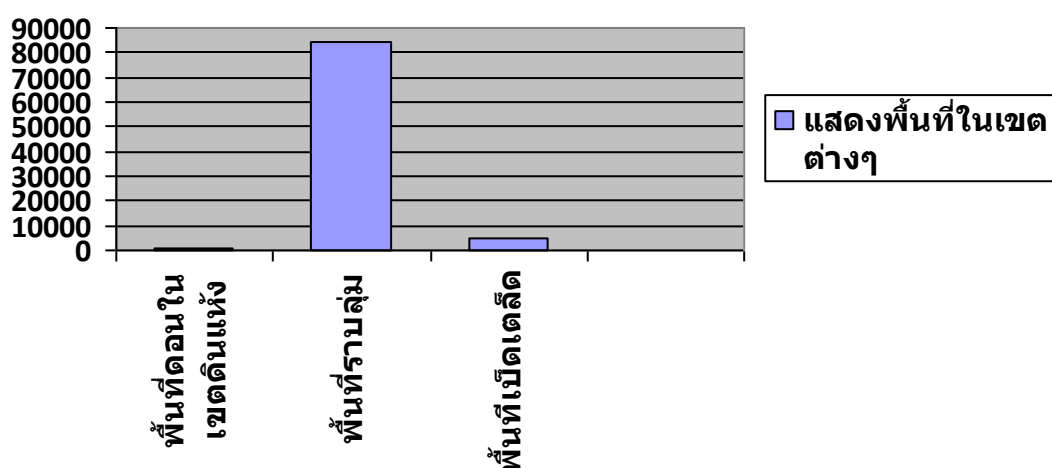
ดินในอำเภอรราชสาส์นเป็นพื้นที่ราบลุ่มเกือบทั้งหมด เหมาะสำหรับการทำการเกษตรด้านทำนาข้าวหรือพืชที่ปลูกในที่ราบลุ่มน้ำขังได้

ตารางที่ ๑๙ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ลาดชันสูง		
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๓๐๘	๐.๓๖
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๒,๙๓๒	๓.๔๘
กลุ่มชุดดินผสม		
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๘๑,๐๗๒	๙๖.๑๖

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/> โดยกรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๕)

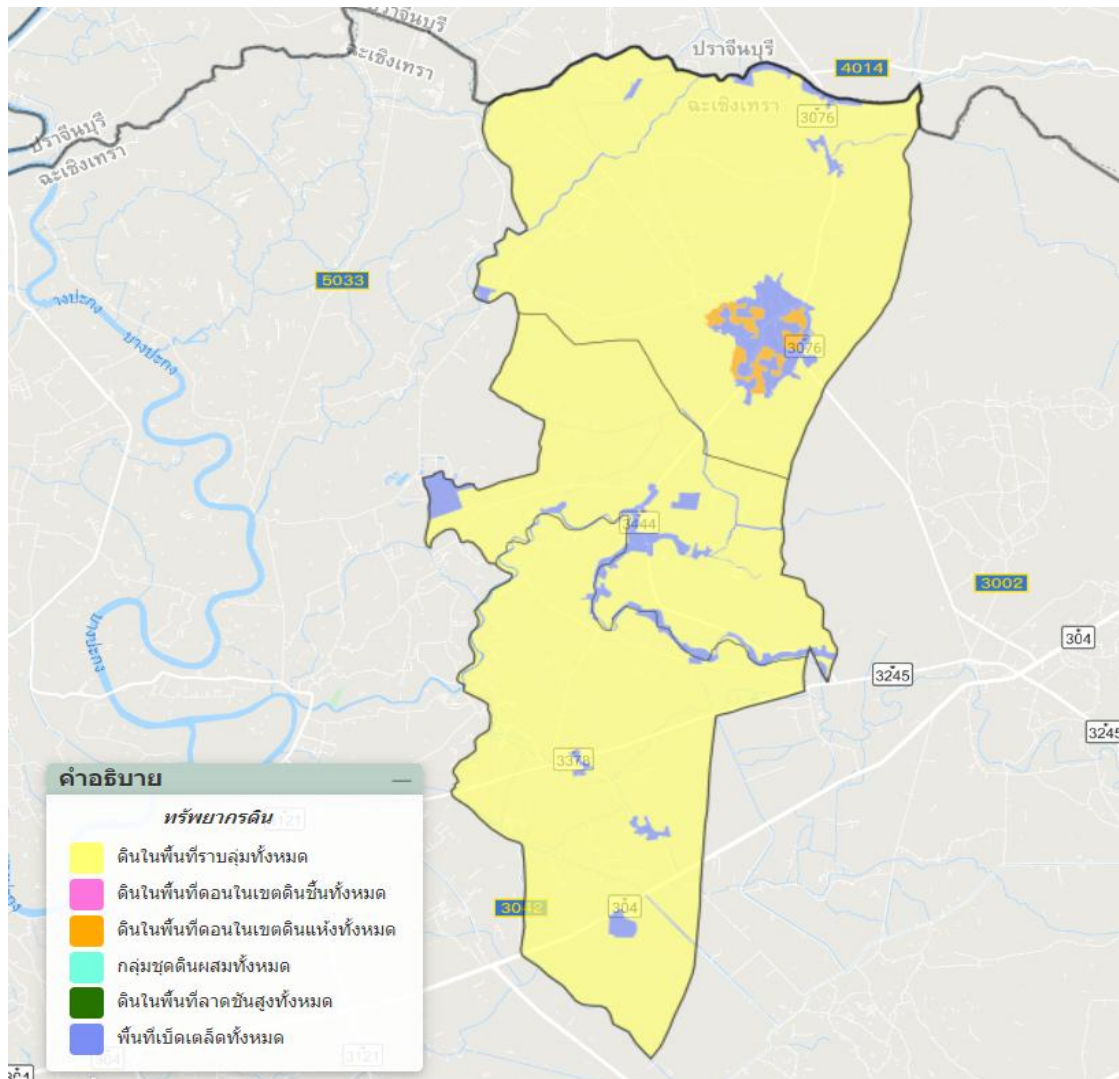
แผนภูมิแสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอรราชสาส์น

ภาพที่ ๑๕ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

(ที่มา :กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๕)

แผนภูมิแสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอรราชสาส์น

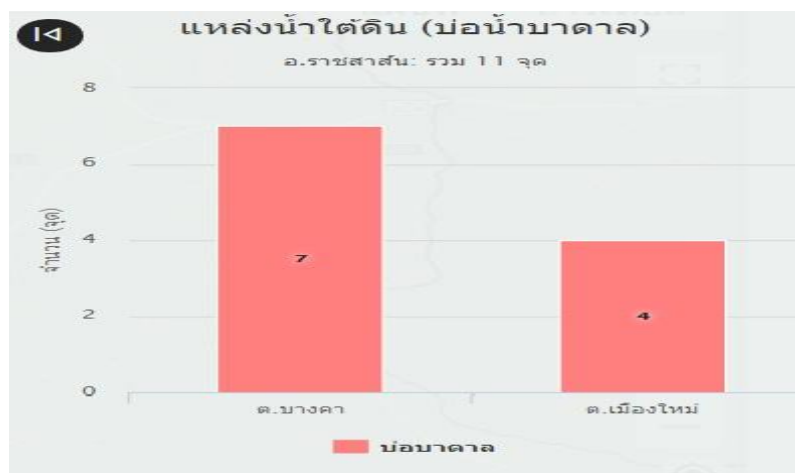
ภาพที่ ๑๖ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/> โดยกรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ ๒๕๖๕

๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอราชสาส์น. เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๗๐ % ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

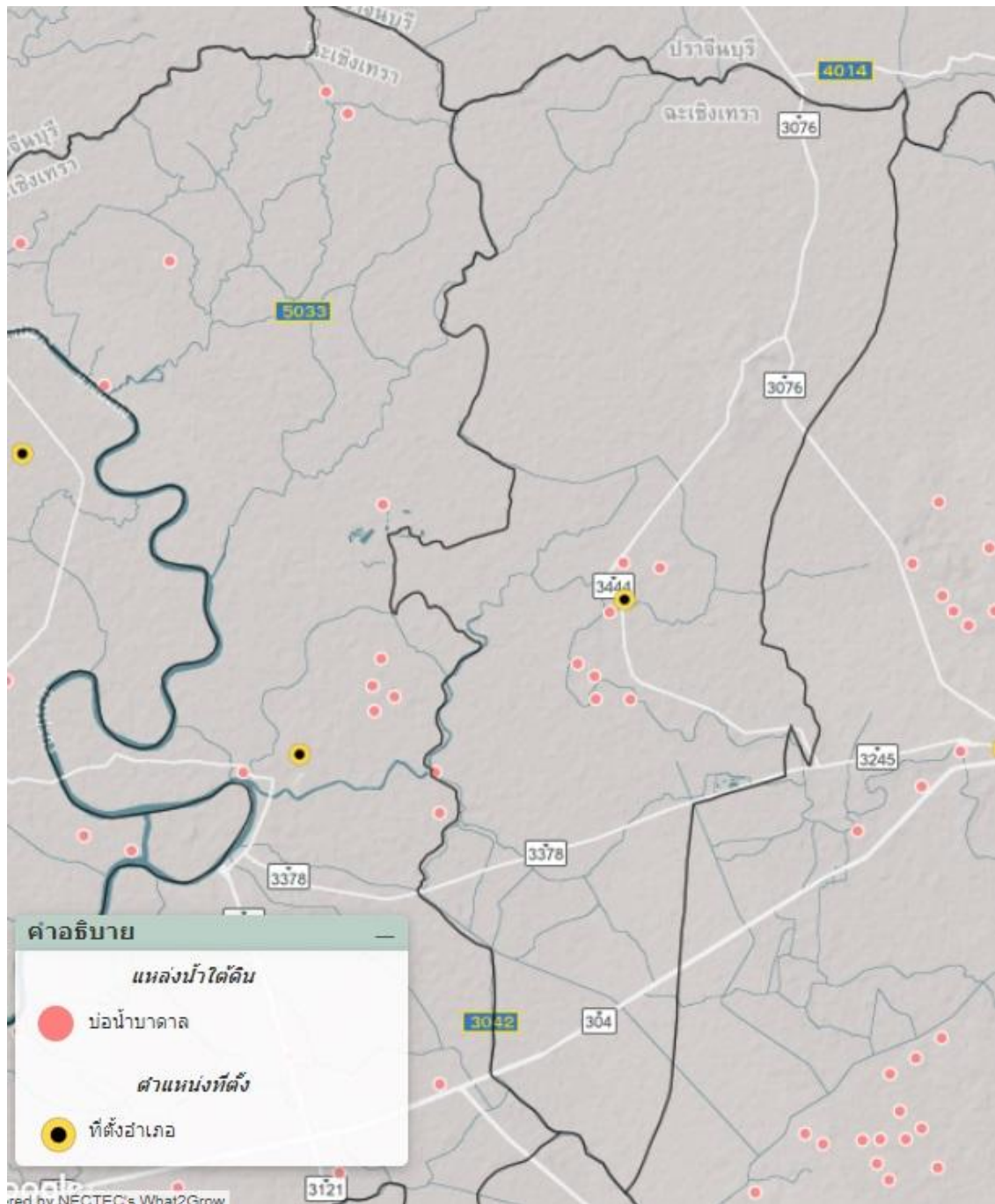
แหล่งน้ำใต้ดิน อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา มีบ่อน้ำบาดาล รวมทั้งสิ้น ๑๑ บ่อ ซึ่งอยู่ในตำบลบางคาจำนวน ๗ บ่อ และตำบลเมืองใหม่จำนวน ๔ บ่อ

แผนภูมิแสดงแหล่งน้ำใต้ดิน อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๑๗ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา
(ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, พ.ศ.๒๕๖๕)

แผนที่แสดงแหล่งน้ำใต้ดิน อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๑๘ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/> โดยกรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ ๒๕๖๕)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดิน จะได้รับการเติมจากฝน อำเภอรราชสาส์นมีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนา ที่ดิน จำนวน ๒๕ แห่ง ซึ่งอำเภอรราชสาส์นตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบางพลวง สำนักงานชลประทานที่ ๙

๒.๑.๔ สิ้นค้าเกษตรที่สำคัญ

ชนิดสินค้าข้าว.....

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอราชสาส์น.มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๘๔,๓๑๒ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๕๒,๗๙๒. ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๑๒ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน . ๑๑,๖๕๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐๓. พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑๒,๑๔๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ .๑๔.๔๑. และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๗,๗๑๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๕

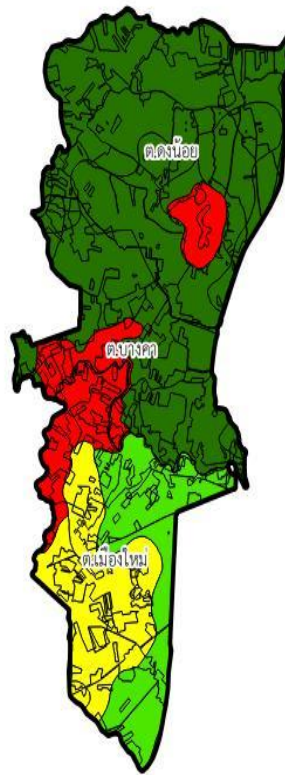
ตารางที่ ๒๐ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอราชสาส์น
จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
บางคา	๑๙,๘๘๗			๒,๙๘๘	๒๒,๘๗๕
เมืองใหม่		๑๑,๖๕๙	๑๒,๑๔๙	๒,๓๑๗	๒๖,๑๒๕
ดงน้อย	๓๒,๙๐๕			๒,๔๐๗	๓๕,๓๑๒
รวม	๕๒,๗๙๒	๑๑,๖๕๙	๑๒,๑๔๙	๗,๗๑๒	๘๔,๓๑๒

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น, พ.ศ.๒๕๖๘

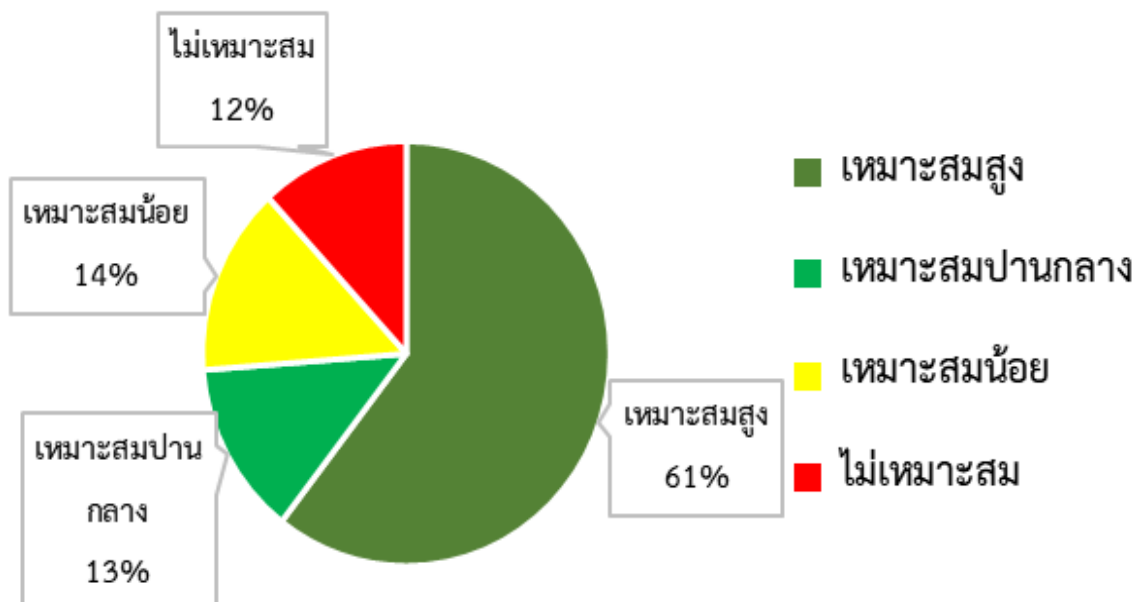
แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว

สี	ชั้นความเหมาะสม	เนื้อที่ (ไร่)	หมายเหตุ
	F	-	ป่าไม้
	S๑	๕๒,๗๙๒	เหมาะสมสูง
	S๒	๑๑,๖๕๙	เหมาะสมปานกลาง
	S๓	๑๒,๑๔๙	เหมาะสมน้อย
	N	๗,๗๑๒	ไม่เหมาะสม

ภาพที่ ๒๐ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ)สำหรับปลูกข้าว อำเภอราชสาส์น
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น, พ.ศ.๒๕๖๘)

แผนภูมิแสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว

ภาพที่ ๒๑ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว อำเภอรราชสาส์น
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, พ.ศ.๒๕๖๘)

(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

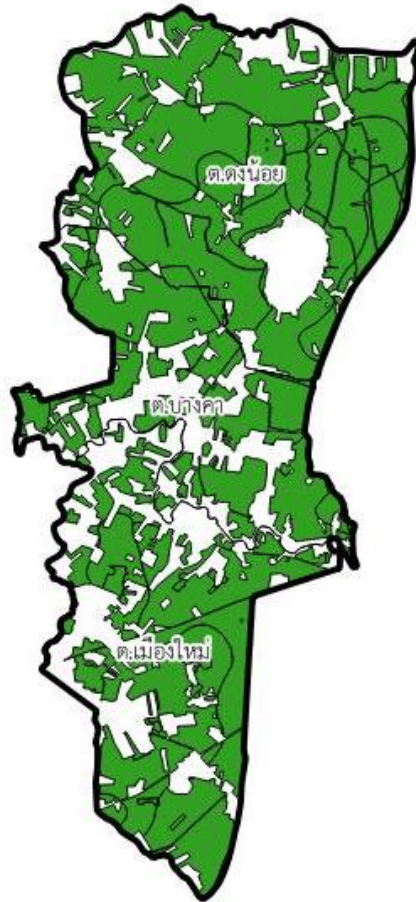
อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ ปลูกข้าว จำนวน ๔๘,๕๒๐ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบล ดงน้อย จำนวน ๒๒,๙๑๐ ไร่ รองลงมาคือตำบล.บางคา จำนวน ๑๓,๒๓๘ ไร่ และตำบลเมืองใหม่ จำนวน ๑๒,๓๗๒ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกข้าว (ไร่)
๑	บางคา	๑๓,๒๓๘
๒	เมืองใหม่	๑๒,๓๗๒
๓	ดงน้อย	๒๒,๙๑๐
	รวม	๔๘,๕๒๐

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น พ.ศ. ๒๕๖๘

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว

ภาพที่ ๒๒ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว(พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอราชสาส์น
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น, พ.ศ.๒๕๖๘)

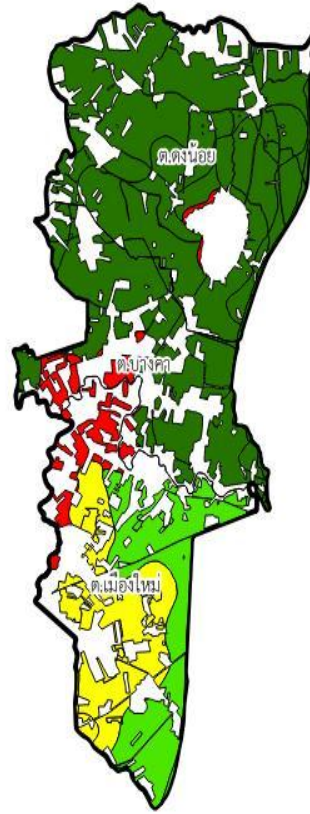
(๓) พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอราชสาส์น มีพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๔๘,๕๒๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๓๕,๕๔๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๒๕ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๕,๙๖๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒๘ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๕,๐๐๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓๑ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๒,๐๑๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๕

ตารางที่ ๒๒ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
บางคา	๑๒,๗๑๓			๕๒๕	๑๓,๒๓๘
เมืองใหม่		๕,๙๖๒	๕,๐๐๓	๑,๔๐๗	๑๒,๓๗๒
ดงน้อย	๒๒,๘๖๗			๘๓	๒๒,๙๕๐
รวม	๓๕,๕๔๐	๕,๙๖๒	๕,๐๐๓	๒,๐๑๕	๔๘,๕๒๐

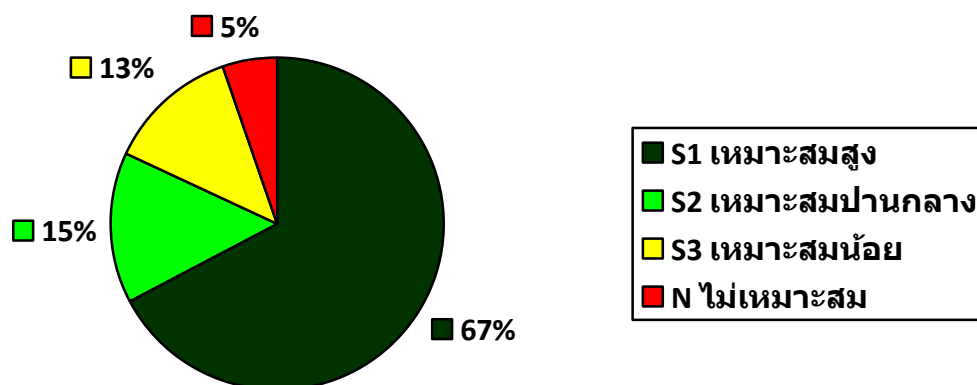
แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

สี	ชั้นความเหมาะสม	เนื้อที่ (ไร่)	หมายเหตุ
■	S๑	๓๕,๕๔๐	เหมาะสมสูง
■	S๒	๕,๙๖๒	เหมาะสมปานกลาง
■	S๓	๕,๐๐๓	เหมาะสมน้อย
■	N	๒,๐๑๕	ไม่เหมาะสม

ภาพที่ ๒๓ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอรราชสาส์น
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, พ.ศ.๒๕๖๘)

แผนภูมิแสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๒๔ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอรราชสาส์น
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, พ.ศ.๒๕๖๘)

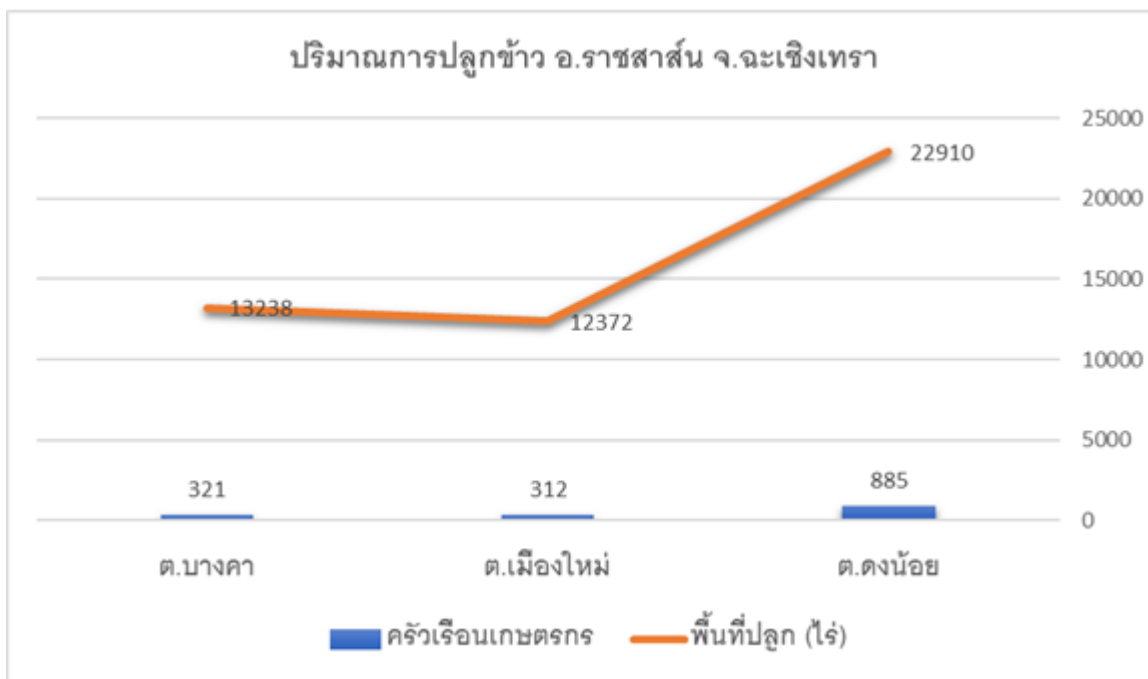
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอรราชสาส์นมีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๔๘,๕๒๐ ไร่ ..๑,๔๘๙ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบล ดงน้อย จำนวน ๒๒,๙๑๐ไร่ จำนวน ๘๘๕ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบล บางคา จำนวน ๑๓,๒๓๘ ไร่ ๓๒๑ ครัวเรือน และตำบล เมืองใหม่ จำนวน ๑๒,๓๗๒ไร่ ๓๑๒ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๓ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
บางคา	๓๒๑	๑๓,๒๓๘	๑๓,๒๐๘	๙,๓๗๘	๐.๗๑
เมืองใหม่	๓๑๒	๑๒,๓๗๒	๑๒,๓๕๐	๘,๗๖๙	๐.๗๑
ดงน้อย	๘๘๕	๒๒,๙๑๐	๒๒,๘๔๐	๑๖,๒๑๖	๐.๗๑
รวม	๑,๔๘๙	๔๘,๕๒๐	๔๘,๐๓๘	๓๔,๓๖๓	๐.๗๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒๕ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น,พ.ศ.๒๕๖๘)

๓) สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) **การเตรียมเมล็ดพันธุ์** เกษตรกรผู้ทำนาปลูกข้าวส่วนใหญ่จะเตรียมเมล็ดพันธุ์ใช้เอง ส่วนมากจะใช้พันธุ์ตามฤดูกาล เช่นใน ฤดูหนาวจะใช้พันธุ์ข้าวที่ค่อนข้างยาว เช่น กข ๕๗ กข ๓๑ กข ๕๓ สุพรรณบุรี ๑ ในฤดูฝนมักจะนิยมปลูก ข้าวหอมสั้น แตกกอสูง เช่น กข ๔๙ กข ๔๗

(๒) **การเตรียมดิน** เกษตรกรจะทำการไถตะ ๑ ครั้ง หลังจากนั้นก็ทำการไถแปร ๒ ครั้ง หรือเกษตรกรบางรายจะทำการไถตะ ๑ ครั้ง แล้วหว่านข้าวเลย

(๓) **วิธีการปลูกข้าว** ส่วนใหญ่จะใช้การหว่านน้ำตม ยกเว้นในกรณีที่มีสภาพอากาศไม่อำนวยที่แล้งจัด จะใช้วิธีหว่านแบบสำรวแล้วไถกลบ ในหนึ่งปีเกษตรกรจะทำนาเพียง ๒ ครั้ง คือ ในฤดูนาปี ๑ ครั้ง และ ฤดูนาปรัง ๑ ครั้ง

(๔) **การใช้ปุ๋ยเคมี** ปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรใช้ คือปุ๋ย ๑๖-๑๖-๘ หรือ ๑๖-๒๐-๐ และ สูตร ๔๖-๐-๐ วิธีการใส่ เกษตรกรจะใส่ปุ๋ยเคมีจำนวน ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ เมื่อข้าวอายุ ๒๐-๒๕ วัน โดย ปุ๋ย ๑๖- ๒๐-๐ หรือ ๔๖-๐-๐ ใช้ในอัตรา ๒๕-๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ และครั้งที่ ๒ เมื่อข้าวอายุ ๕๕-๖๐ วัน โดยใช้ปุ๋ย ๑๖-๑๖-๘ หรือ ๑๖-๒๐-๐ หรือสูตร ๔๖-๐-๐ ในอัตรา ๒๕-๖๐ กิโลกรัมต่อไร่

(๕) **สารป้องกันกำจัดวัชพืช** ส่วนใหญ่จะใช้สารป้องกันวัชพืชรากก่อนงอก หลังหว่านข้าวไป ๐-๔ วัน เป็นสารจำพวกบิวทาคลอร์ และสารกำจัดวัชพืชรากหลังงอก เมื่อข้าวมีอายุ ๗-๑๕ วัน เป็นสารผสม จำพวก บิวทาคลอร์+โพลฟานิล หรือ บิสไพริแบค-โซเดียม (bispiribac-sodium ๑๐% W/V OF) หรือ cyhalofop-butyl+penoxsulam

(๖) สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรจะใช้ตามความจำเป็นส่วนใหญ่จะใช้สารเคมีประมาณ ๒-๓ ครั้งต่อฤดูกาลผลิต สารเคมีที่ใช้จำพวกกำจัดแมลง คลอไพริฟอส อะบาแม็กติน และสารเคมีกำจัดเชื้อรา โพรพิโคนาโซล+ไดฟีโนโคนาโซล (propiconazole+difenoconazole)

(๗) การจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรจะนำไปจำหน่ายโรงสีภายในอำเภอ โรงสีราชสาส์น ไรซ์อินเตอร์เทรด จำกัด ตั้งอยู่บ้านน้ำฉ่ำ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลงน้อย อำเภอราชสาส์น และเกษตรกรบางส่วนนำผลผลิตไปจำหน่ายโรงสีนอกอำเภอ ตามสภาวะราคาข้าวที่รับซื้อแต่ละโรงสี

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอราชสาส์น มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว(นาปี)	←.....→			←————→		△				▽	←.....→	
ข้าว (นาปรัง)		←.....→	▽								△	←.....→

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒๖ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว ในอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอรราชสาส์น มีต้นทุนการผลิตข้าว โดยแบ่งเป็น

พื้นที่ในเขตชลประทานมีต้นทุนการผลิต เป็นเงิน ๕,๐๙๐ บาท และ

พื้นนอกเขตชลประทานมีต้นทุนการผลิต เป็นเงิน ๕,๖๔๐ บาท

ตารางที่ ๒๔ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๔ อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ต้นทุนการผลิตต่อไร่	เงิน (บาท)
๑. ค่าจ้างไถดะ ครั้งที่ ๑ ไร่ละ ๑๕๐ บาท ค่าน้ำมัน ไร่ละ ๑๐๐ บาท	๒๕๐
๒. ค่าจ้างไถแปรและลูปเทือก ครั้งที่ ๒ ไร่ละ ๑๓๐ บาท ค่าน้ำมัน ไร่ละ ๕๐ บาท	๑๘๐
๓. ค่าเมล็ดพันธุ์ (คิดจากราคาเมล็ดพันธุ์กระสอบละ ๔๐๐ บาท)	๔๐๐
๔. ค่าจ้างหว่านเมล็ดพันธุ์ ไร่ละ ๖๐ บาท	๖๐
๕. ค่ายาคุม-ฆ่า วัชพืช	๔๕๐
๕. ค่าปุ๋ย ครั้งที่ ๑	๑๓๐
๖. ค่าจ้างหว่านปุ๋ย (หว่าน ๒ ครั้ง ๆ ละ ๖๐ บาท)	๑๒๐
๗. ค่าปุ๋ยครั้งที่ ๒	๑๕๐
๗. ค่ายาคุม-ฆ่า วัชพืช	๔๕๐
๘. ค่าจ้างยาฉีดยาคุม-ฆ่า วัชพืชไร่ละ ๖๐ บาท จำนวน ๒ ครั้ง	๑๒๐
๑๐. ค่ายาฆ่าแมลง	๕๕๐
๑๑. ค่าฮอร์โมน	๑๘๐
๑๒. ค่าจ้างพ่นยาฆ่าแมลงและฮอร์โมนไร่ละ ๖๐ บาท จำนวน ๔ ครั้ง	๒๐๐
๑๓. ค่าน้ำมันสูบน้ำ	๕๕๐
๑๔. ค่าจ้างรถเกี่ยว ๓๕๐ บาท ค่าน้ำมัน ๑๕๐ บาท	๕๐๐
๑๕. ค่าจ้างขนข้าวหลังเก็บเกี่ยว ๓๕๐ บาท (คิดจากได้ผลผลิตเฉลี่ย ๘๕๐กก./ไร่)	๓๕๐
๑๖. ค่าเช่าที่นา	๑,๐๐๐
รวมต้นทุนการผลิต	๕,๖๔๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘)

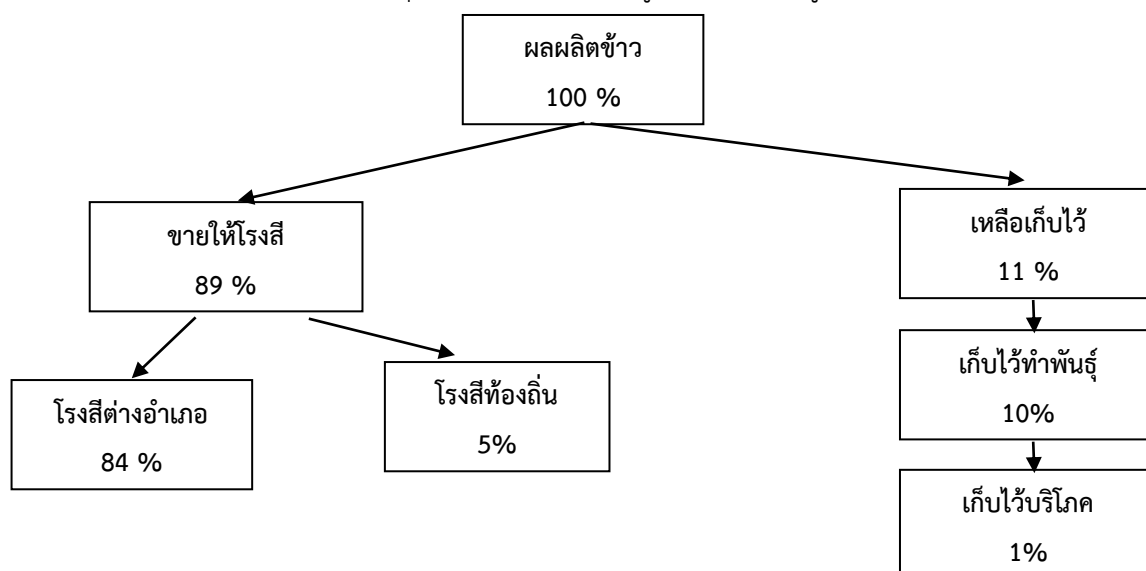
๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

(๑) วิธีการตลาด

สถานการณ์การผลิตข้าวปีการผลิต ๒๕๖๓/๒๕๖๔ คาดว่า โลกจะมีการผลิตข้าวทั้งหมด ๔๙๐.๗ ล้านตันข้าวสาร ลดลงจากปี ๒๕๖๒/๒๕๖๓ ที่มีปริมาณการผลิต ๔๙๔.๓๑ ล้านตันข้าวสาร หรือลดลง ๐.๗% ประเทศที่มีปริมาณผลผลิตข้าวสูงสุด ได้แก่ จีน อินเดีย และอินโดนีเซีย ตามลำดับ สำหรับไทยมีเนื้อที่เพาะปลูก ๖๙.๖๒ ล้านไร่ ปริมาณผลผลิต ๒๑.๒ ล้านตันข้าวสาร ทั้งนี้ปริมาณเนื้อที่และผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า

ส่วนสถานการณ์การตลาดข้าวโลก สต็อกต้นปีจะมีปริมาณ ๑๖๐.๗๑ ล้านตันข้าวสาร ปริมาณการนำเข้า ๔๖.๓๒ ล้านตันข้าวสาร การใช้ในประเทศ ๔๘๘.๓๙ ล้านตันข้าวสาร ปริมาณการส่งออก ๔๘.๙๑ ล้านตันข้าวสาร และสต็อกคงเหลือปลายปี ๑๖๓.๐๒ ล้านตันข้าวสาร และคาดว่า ไทยจะมีปริมาณสต็อกต้นปี ๒.๙๙ ล้านตันข้าวสาร ปริมาณการนำเข้า ๐.๒๕ ล้านตันข้าวสาร การใช้ในประเทศ ๑๐.๒ ล้านตันข้าวสาร ปริมาณการส่งออก ๑๑ ล้านตันข้าวสาร และสต็อกคงเหลือปลายปี ๓.๒๔ ล้านตันข้าวสาร

ปีการผลิต ๒๕๖๓/๒๕๖๔ โลกจะมีปริมาณผลผลิตข้าวลดลง เนื่องจากคาดว่า จีน และอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีปริมาณผลผลิตข้าวสูง จะมีปริมาณผลผลิตลดลง อย่างไรก็ตาม จีนยังคงมีสต็อกข้าวคงเหลือปลายปีสูงถึง ๑๐๙ ล้านตันข้าวสาร ซึ่งหากนำข้าวในสต็อกออกมาขายยังตลาดต่างประเทศ ก็จะทำให้เกิดผลกระทบกับการส่งออกข้าวของไทย โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มแอฟริกาและตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นตลาดหลักในการส่งออกข้าวหนึ่งของไทย ปัจจุบัน ผู้บริโภคสนใจบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพมากขึ้น ข้าวหนึ่งเป็นหนึ่งในอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง โดยมีวิตามินบีและวิตามินอีสูงกว่าข้าวขาว ไทยซึ่งมีศักยภาพสูงในการผลิตข้าวหนึ่ง จึงควรศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในตลาดอื่น ๆ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวหนึ่งให้มีคุณภาพและราคาที่ไม่สูงเมื่อเทียบกับคู่แข่ง

ภาพที่ ๒๗ แสดงวิธีการตลาดข้าว ในอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘)

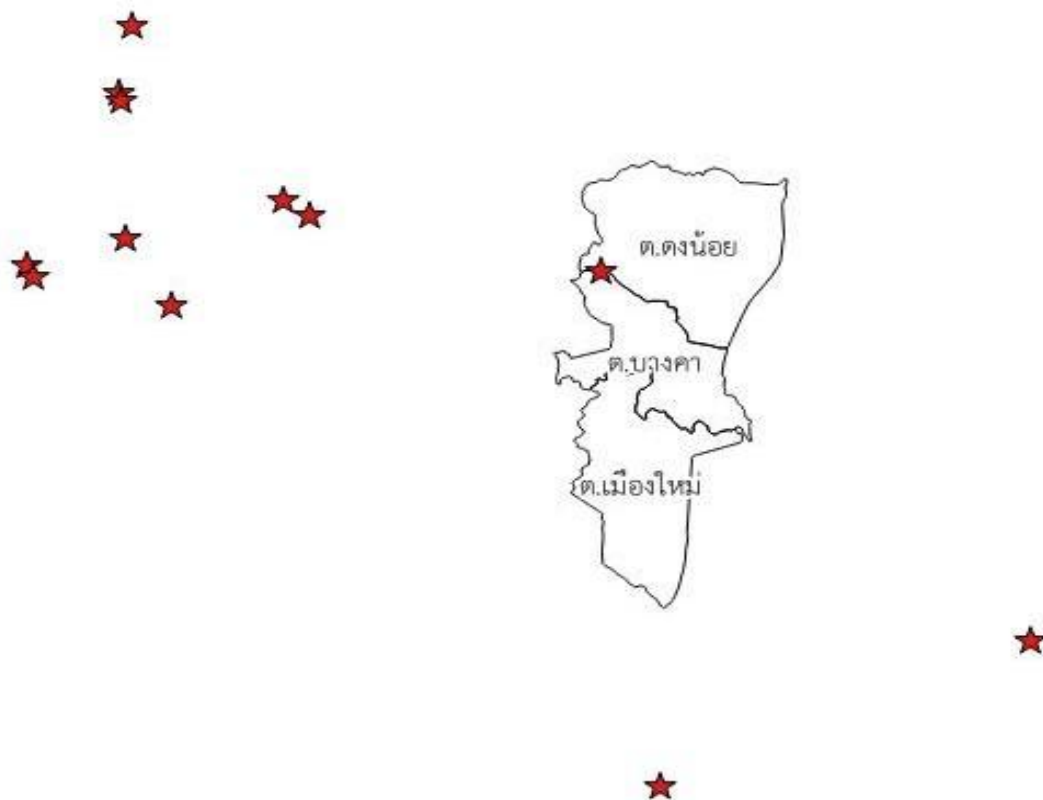
(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป

อำเภอราชสาส์น มีโรงงาน ๑ แห่ง และมีแหล่งรับซื้อดังนี้.

- บริษัท โรงสีข้าวราชสาส์นไรซ์ อินเตอร์เทรด จำกัด หมู่ที่ ๑๐ ตำบลดงน้อย
อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

- บริษัท ไผบูลย์พืชผล จำกัด หมู่ที่ ๕ ตำบลสิงห์โตทอง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว
จังหวัดฉะเชิงเทรา

- โรงสีข้าวชัยเสรี หมู่ที่ ๗ ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๒๘ แสดงแหล่งรับซื้อข้าว.ในอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอรราชสาส์น มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าว จำนวน ๒ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๑ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

๑. การลดต้นทุนในการผลิต ด้วยการใช้ปุ๋ยตามค่าความเหมาะสมของดิน

๒. การเพิ่มผลผลิต ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับผลิตภัณฑ์สารชีวภาพ

๓. มีการจัดการน้ำและดินที่เหมาะสม

ตารางที่ ๒๕ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว อำเภอรราชสาส์น จังหวัด.ฉะเชิงเทรา.

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๑	นายกิจติ ใหม่อันดี	๘	เมืองใหม่	ราชสาส์น	๒๕๖๑	ทำนา
๒	นายสมศักดิ์ แก้วคำ	๘	เมืองใหม่	ราชสาส์น	๒๕๖๒	ทำนา
๓	นายณัฐสิทธิ์ ศรีมาตร	๓	ดงน้อย	ราชสาส์น	๒๕๖๒	ทำนา

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘)

ชนิดสินค้า มะม่วง

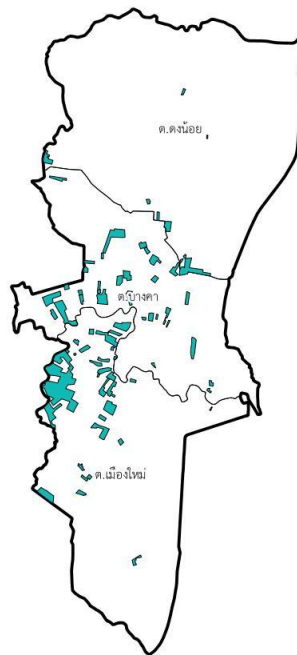
๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืช (พื้นที่ศักยภาพ) (ไม่มี)

(๒) พื้นที่ปลูกมะม่วง

อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ปลูกมะม่วง จำนวน ๒,๖๙๙ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลบางคา จำนวน ๑,๒๗๔ ไร่ รองลงมาคือตำบลเมืองใหม่ จำนวน ๑,๓๓๖ ไร่ และตำบลดงน้อย จำนวน ๘๙ ไร่ ตามลำดับ

ภาพที่ ๒๙ แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วง(พื้นที่ปลูกจริง)อำเภอราชสาส์น
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘)

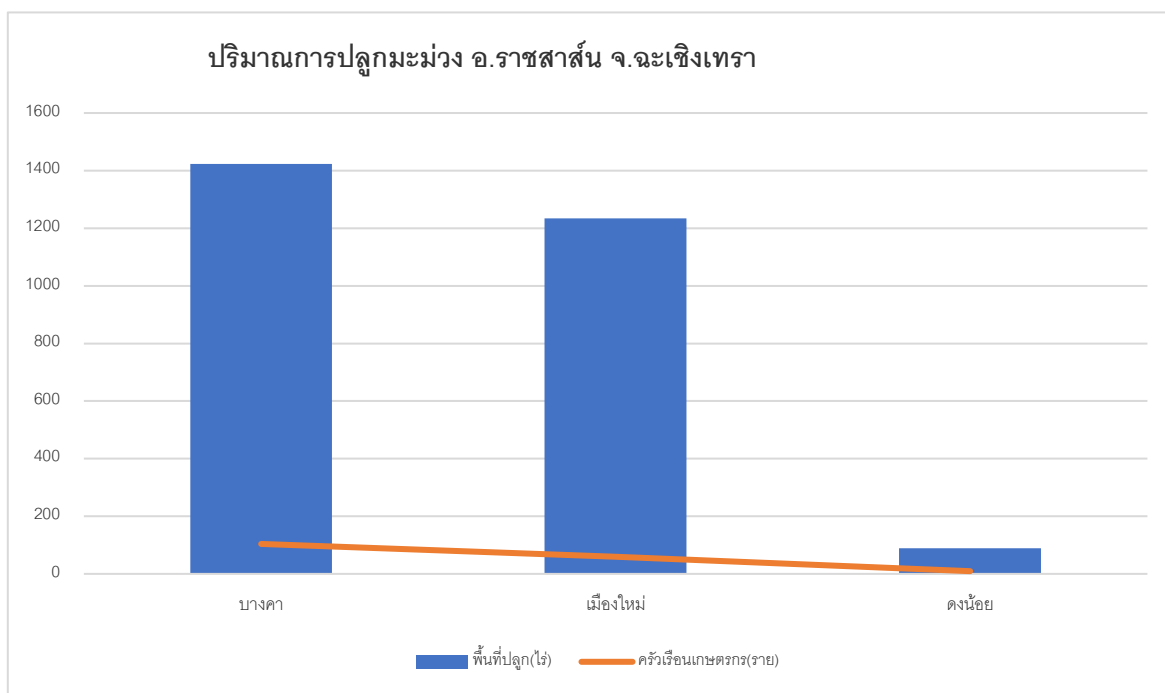
๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอรราชสาส์น มีพื้นที่การปลูกมะม่วง จำนวน ๒,๗๔๘ ไร่ ๑๖๗ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลบางคา จำนวน ๑,๔๒๔ ไร่ จำนวน ๑๐๔ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลเมืองใหม่ จำนวน ๑,๒๓๕ ไร่ ๕๙ ครัวเรือน และตำบลดงน้อย จำนวน ๘๙ ไร่ ๙ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๖ แสดงปริมาณการปลูกมะม่วง อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
บางคา	๑๐๔	๑,๔๒๔	๑,๔๒๔	๒,๑๓๖	๑.๕
เมืองใหม่	๕๙	๑,๒๓๕	๑,๒๓๕	๑,๗๒๙	๑.๔
ดงน้อย	๙	๘๙	๘๙	๕๘	๑
รวม	๑๖๗	๒,๗๔๘	๒,๗๔๘	๓,๙๒๓	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘

ภาพที่ ๓๐ แสดงปริมาณการปลูกมะม่วง อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น,พ.ศ.๒๕๖๘)

๓) สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑. การเตรียมดิน

๑.๑ ในที่ลุ่มน้ำท่วมถึง เช่น ที่ราบริมฝั่งแม่น้ำต่างๆ ต้องยกร่องเสียก่อน เช่นเดียวกับ การปลูกไม้ผลอย่างอื่น เพื่อไม่ให้น้ำท่วมถึงโคนต้นได้ ขนาดของร่องกว้างอย่างน้อย ๖ เมตร ร่องน้ำกว้าง อย่างน้อย ๑.๕ เมตร ส่วนความยาวของร่องนั้นแล้วแต่ขนาดของพื้นที่ หลังร่องยิ่งยกได้สูงมากยิ่งดี รากจะได้เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ เมื่อขุดยกร่องเสร็จแล้ว ให้ปรับปรุงดินให้ร่วนซุย โดยการขุดตากดิน ใส่ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก หรือถ้าดินเหนียวมากให้โรยปูนขาวเสียก่อนจึงลงมือขุด ปูนขาวจะช่วยแก้ความเป็น กรดของดิน และทำให้ดินไม่จับตัวกันแน่น เนื่องจากมะม่วงไม่ชอบดินที่จับตัวกันแน่น การปรับปรุงดินให้ ร่วนซุยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งของการปลูกแบบยกร่อง เพราะดินตามที่ราบลุ่มมักจะเป็นดินเหนียวจัด การขุดยกร่องใหม่ในปีแรก ดินอาจยังไม่ร่วนซุยดีพอ ให้ปลูกพืชผักอย่างอื่นสัก ๑-๒ ปี จนเห็นว่าดินร่วนซุยดี พอแล้ว จึงลงมือปลูกมะม่วง ซึ่งจะได้ผลดีและไม่เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ส่วนในที่ที่เป็นร่องสวนเก่า มีคันคูและเคยปลูกพืชอย่างอื่นจนดินร่วนซุยอยู่แล้ว อาจต้องปรับปรุงดินอีกเพียงเล็กน้อยก็ลงมือปลูกได้เลย

๑.๒ ในที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง ที่ป่า หรือที่ที่เคยเป็นไร่เก่า ซึ่งไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วม การเตรียมที่ปลูก ถ้ามีไม้ใหญ่ขึ้นอยู่ ให้โค่นถางออกให้หมด เหลือไว้ตามริมๆ ไร่เพื่อใช้เป็นไม้กันลม แต่ถ้าบริเวณนั้นมีลมแรงอยู่เป็นประจำ ก็ไม่ควรโค่นไม้ใหญ่ออกจนหมด ให้เหลือไว้เป็นระยะๆ จะใช้ กันลมได้ดี เมื่อปราบที่เรียบร้อยแล้วให้ปรับปรุงดิน โดยไถพรวนพลิกดินสัก ๑-๒ ครั้ง หรือจะกำจัดวัชพืช แล้วลงมือขุดหลุมปลูกเลยก็ได้ ถ้าดินที่ปลูกนั้นอุดมสมบูรณ์ด้วยอินทรีย์วัตถุอยู่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้อง ปรับปรุงดินอีก ส่วนที่เป็นทรายจัดมีอินทรีย์วัตถุน้อย ให้ปรับปรุงดินให้ดีเสียก่อนลงมือปลูก โดยการหา ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เพิ่มเติมลงในดิน วัสดุที่พอลาได้ในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ต่างๆ กระจุกป่น กากถั่ว เปลือกถั่ว เศษใบไม้ ใบหญ้า ที่ผูกพัน ล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อดินและพืชที่ปลูกทั้งสิ้น ควรหาเพิ่มเติมลงใน ดินให้มากๆ นอกจากนี้ การปรับปรุงดินอาจใช้ปุ๋ยพืชสดก็ได้ วิธีทำก็คือ ปลูกพืชพวกตระกูลถั่วต่างๆ หรือ ปอเทือง แล้วไถกลบลงในดินให้ผุพัง เป็นประโยชน์ต่อดิน การปรับปรุงดินด้วยวิธีต่างๆ ดังกล่าวจะช่วยให้ ดินร่วนซุย การระบายน้ำ และอากาศของดินดี ทำให้ดินอุ้มน้ำดี เหมาะต่อการเจริญเติบโตของต้นมะม่วง

ส่วนการปลูกจำนวนเล็กน้อยตามบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย มีข้อที่ควรคำนึงอยู่ สอง ประการคือ ความลึกของระดับน้ำในดิน และความแน่นทึบของดิน ที่บางแห่งระดับน้ำในดินตื้น เมื่อขุดลงไป เพียงเล็กน้อย น้ำก็จะซึมเข้ามา เวลาจะปลูกมะม่วงควรยกระดับดินให้สูงขึ้น เพราะระดับน้ำจะเป็นตัว คอยบังคับการเจริญเติบโตของราก เมื่อรากเจริญไปถึงระดับน้ำแล้ว จะไม่สามารถเติบโตลึกลงไปได้อีก แต่ จะแผ่ขยายออกด้านข้าง ทำให้รากของมะม่วงอยู่ตื้น ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร เป็นผลให้ต้นมะม่วงโตช้า แคระแกร็นและโคนล้มง่าย สำหรับเรื่องความแน่นทึบของดินนั้น ตามปกติ เวลาถมที่เพื่อปลูกสร้างอาคาร บ้านเรือน ก็มักจะถมให้แน่นที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อไม่ให้ดินทรุดในภายหลัง ดินที่แน่นทึบนี้ไม่เหมาะ ต่อการปลูกมะม่วง หรือไม้ยืนต้นต่างๆ เลย เพราะรากไม่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ การระบายน้ำ และการถ่ายเทอากาศของดินไม่ดี ทำให้ต้นมะม่วงโตช้าและแคระแกร็น การแก้ไขทำได้โดย ขุดหลุมปลูก ให้กว้างๆ และลึก ตากดินที่ขุดขึ้นมาจนแห้งสนิท ย่อยให้เป็นก้อนเล็กๆ แล้วผสมกับปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ให้มากๆ ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ลงไปในก้นหลุมด้วย เสร็จแล้วจึงกลบดินลงหลุม รดน้ำให้ชุ่มตัวดีเสียก่อนจึงลงมือปลูก

๒. การขุดหลุมปลูก

๒.๑ การขุดหลุมปลูก ทั้งแบบปลูกบนร่องและปลูกในที่ดอน ควรปลูกให้เป็นแถวเป็นแนว เพื่อสะดวกในการดูแลรักษาและการปฏิบัติงาน ขุดหลุมปลูกให้มีขนาดกว้างยาว และลึก ๕๐ เซนติเมตร - ๑ เมตร ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน ถ้าดินดี ร่วนซุย มีอินทรีย์วัตถุมาก ก็ขุดหลุมขนาดเล็กได้ ส่วนดินที่ไม่ค่อยดี ให้ขุดหลุมขนาดใหญ่ เพื่อจะได้ปรับปรุงดินในหลุมปลูกให้ดีขึ้น ดินที่ขุดขึ้นมาจากหลุมนั้น ให้แยกเป็นสองกอง คือ ดินชั้นบนแยกไว้กองหนึ่ง ดินชั้นล่างอีกกองหนึ่ง ตากดินที่ขุดขึ้นมาสัก ๑๕ - ๒๐ วัน แล้วผสมดินทั้งสองกองด้วยปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ก้นหลุมก็ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก รองพื้นด้วย แล้วจึงกลบดินลงไป ในหลุมตามเดิม โดยเอาดินชั้นบนลงไว้ก้นหลุม และดินชั้นล่างกลบทับลงไปให้หลัง ดินที่กลบลงไปจะสูงกว่าปากหลุม ควรปล่อยทิ้งไว้ให้ดินยุบตัวดีเสียก่อน หรือรดน้ำให้ดินยุบตัวดีเสียก่อน จึงลงมือปลูก

๒.๒ ระยะปลูกระยะปลูกมีหลายระยะด้วยกัน แล้วแต่วัตถุประสงค์ในการปลูก ได้แก่

๑) ระยะปลูกแบบถี่ หรือการปลูกระยะชิด เช่น ๒.๕ X ๒.๕ เมตร, ๔ X ๔ เมตร หรือมากน้อยกว่านี้ตามความเหมาะสม ซึ่งจะได้มะม่วงประมาณ ๒๕๖ ต้นต่อไร่ การปลูกระยะชิดนี้ จำเป็นจะต้องดูแลตัดแต่งกิ่งอยู่เสมอด้วย

๒) ระยะปลูกแบบห่าง เช่น ๘ X ๘ เมตร, ๑๐ X ๑๐ เมตร หรือมากน้อยกว่านี้ตามความเหมาะสม แนะนำให้ปลูกระยะ ๘ X ๘ เมตร หรืออย่างน้อยไม่ควรต่ำกว่า ๖ X ๖ เมตร สำหรับมะม่วงที่ขยายพันธุ์ด้วยการทาบกิ่ง

๓. วิธีปลูก

การปลูกมะม่วงไม่ว่าจะปลูกด้วยกิ่งตอน กิ่งทาบกิ่ง หรือต้นที่เพาะเมล็ดก็ตาม ต้องทำด้วยความระมัดระวัง อย่าให้รากขาดมาก เพราะจะทำให้ต้นชะงักการเติบโตหรือตายได้ ต้นมะม่วงที่ปลูกไว้ในภาชนะนานๆ ดินจะจับตัวกันแข็ง และรากก็พันกันไปมา เวลานำออกจากภาชนะแล้วให้บีบแยกดินกัน ภาชนะให้กระจายออกจากกันบ้าง ส่วนรากที่ม้วนไปมาให้พยายามคลี่ออกเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้เจริญเติบโตต่อไปอย่างรวดเร็ว

๓.๑ การปลูกด้วยกิ่งทาบกิ่ง กิ่งติดตา ให้ปลูกลึกระดับเดียวกับดินในภาชนะปลูกเดิม หรือสูงกว่าเดิมเล็กน้อย แต่ต้องไม่มีครอยที่ติดตาหรือต่อกิ่งไว้ เพื่อจะได้เห็นว่ากิ่งที่แตกออกมานั้นแตกออกมาจากกิ่งพันธุ์หรือจากต้นต่อ ถ้าเป็นกิ่งที่แตกจากต้นต่อให้ตัดทิ้งไป

๓.๒ การปลูกด้วยกิ่งตอน ให้ปลูกลึกระดับเดียวกับดินในภาชนะเดิม หรือให้เหลือจุกมะพร้าวที่ใช้ในการตอนโผล่อยู่เล็กน้อย ไม่ควรกลบดินจนมิดจุกมะพร้าว เพราะจะทำให้เน่าได้ง่าย

เมื่อปลูกเสร็จ ให้ปักไม้เป็นหลักผูกต้นกันลมโยก แล้วรดน้ำให้ชุ่ม ต้นที่นำมาปลูก ถ้าเห็นว่ายังตั้งตัวไม่ดี คือแสดงอาการเหี่ยวเฉาตอนแดดจัด ควรหาทางมะพร้าวมาปักบังแดดให้บ้าง ก็จะช่วยให้ต้นตั้งตัวได้เร็วขึ้น ในระยะที่ต้นยังเล็กอยู่นี้ ให้หมั่นรดน้ำอยู่เสมอ อย่าให้ดินแห้งได้ การปลูกในฤดูฝนจึงเหมาะสมที่สุด เพราะจะประหยัดเรื่องการให้น้ำได้มาก และต้นจะตั้งตัวได้เร็ว โดยเฉพาะการปลูกในที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ไม่มีน้ำที่จะให้แก่ต้นมะม่วงได้ทั้งปี ให้ปลูกในระยะต้นฤดูฝน ช่วงแรก ๆ อาจต้องรดน้ำให้บ้าง เมื่อฝนเริ่มตกหนักแล้วก็ไม่ต้องให้น้ำอีก ต้นจะสามารถตั้งตัวได้เต็มที่ก่อนจะหมดฝน และสามารถจะผ่านฤดูแล้งได้โดยไม่ตาย ส่วนที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ จะปลูกตอนไหนก็ได้แล้วแต่ความสะดวก

๓.๓ การปลูกพืชแซม ต้นมะม่วงที่ปลูกด้วยกิ่งตอน กิ่งติดตา หรือต่อกิ่ง ทาบกิ่ง จะใช้เวลาประมาณ ๓ - ๔ ปี จึงจะให้ผล ส่วนการปลูกด้วยต้นที่ได้จากการเพาะเมล็ด จะใช้เวลาประมาณ ๔ - ๖ ปีขึ้นไป ในระหว่างที่ต้นยังไม่ให้ผลนี้ ถ้าปลูกแบบระยะต้นห่างๆ กันจะมีที่ว่างเหลืออยู่มาก ควรปลูกพืชอย่างอื่นที่มีอายุสั้นๆ หรือพืชที่ค่อนข้างถาวรแซมเป็นการหารายได้ไปพลางๆ ก่อน ไม่ควรปล่อยให้ดินว่างเปล่า นอกจากจะไม่เกิดประโยชน์อะไรแล้ว ยังต้องคอยดายหญ้าอยู่เสมออีกด้วย พืชที่ควรปลูกแซมระหว่างที่ต้นมะม่วงยังเล็กอยู่คือ พืชตระกูลถั่วต่างๆ ซึ่งเป็นพืชช่วยบำรุงดิน เมื่อเก็บถั่วแล้ว ขุดสับลงดิน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ดินและพืชต่อไป ส่วนพืชที่ไม่ควรปลูกแซมคือ ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง เป็นต้น เพราะเป็นพืชที่ทำให้ดินเสื่อมความอุดมสมบูรณ์อย่างรวดเร็ว

การปลูกพืชแซมอีกริธีหนึ่ง ซึ่งนิยมกันในการปลูกไม้ผลทั่วไปคือ ปลูกกล้วยลงไปก่อน เมื่อกล้วยโตพอสมควรจึงปลูกมะม่วงตามลงไป ต้นกล้วยจะช่วยเป็นร่มเงาไม่ให้ต้นมะม่วงโดนแดดจัดเกินไป และทำให้สวนชุ่มชื้นอยู่เสมอ จะช่วยให้ต้นมะม่วงโตเร็ว และประหยัดการให้น้ำด้วย จนเมื่อเห็นว่าต้นมะม่วงโตมากแล้ว และโคนต้นกล้วยบังร่มเงา ก็ทยอยขุดต้นกล้วยออก โดยขุดต้นกล้วยที่อยู่ใกล้ๆ ต้นมะม่วงออกก่อน จนกว่าต้นกล้วยจะหมดไป และต้นมะม่วงโตขึ้นมาแทนที่ ต้นกล้วยที่ตัดหรือขุดรื้อทิ้งนั้น ให้ผ่าเป็นสองซีก ใช้เป็นวัสดุคลุมดินได้ดี ป้องกันไม่ให้หญ้าขึ้น และช่วยรักษาความชื้นของดิน การปลูกต้นกล้วยแซมนี้ มีข้อเสียตรงที่ต้องเสียแรงงานมากในการขุดรื้อต้นกล้วยออก

๔. ฤดูปลูก

มะม่วงควรปลูกตอนต้นฤดูฝน หรือในประมาณเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม เพื่อให้มะม่วงตั้งตัวได้เร็วขึ้น เนื่องจากในฤดูฝนอากาศมีความชุ่มชื้นดี ทำให้มะม่วงตั้งตัวได้เร็ว และเป็นการสะดวกไม่ต้องรดน้ำในระยะแรก

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอรราชสาส์น มีการปลูก มะม่วง ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
มะม่วง			▽			△						

สัญลักษณ์

↔ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

⋯ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๓๑ แสดงปฏิทินการเพาะมะม่วงในอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอราชสาส์น มีต้นทุนการผลิตมะม่วง โดยพื้นที่ในเขตชลประทานมีต้นทุนมะม่วงเฉลี่ย ๖,๘๑๕ บาทต่อไร่

ตารางที่ ๒๗ แสดงต้นทุนการผลิตมะม่วง ปี ๒๕๖๕ อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	อายุ ๑ ปี	อายุ ๒-๓ ปี	อายุ ๔-๖ ปี	อายุ ๗-๙ ปี	อายุ ๑๐-๑๕ ปี	อายุ ๑๖-๒๐ ปี	อายุ ๒๑-๒๕ ปี
๑.ค่าเตรียมดิน	๓,๘๐๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๒.ค่าปลูก	๕๐๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๓.ค่าพันธุ์	๒,๓๐๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๔.ค่าปุ๋ย	๔๕๐	๒๘๐	๘๕๐	๒,๐๐๐	๑,๗๐๐	๑,๕๐๐	๒,๓๐๐
๕.ค่ายาปราบศัตรูพืช	๕๕๐	๖๐๐	๒,๕๐๐	๔,๒๐๐	๒,๖๐๐	๔,๘๗๐	๒,๘๒๐
๖.ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๒๘๐	๒๐๐	๖๕๐	๘๓๐	๔๐๐	๘๒๐	๕๒๐
๗.ค่าสารเคมีอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	๐	๑๕๐	๖๓๐	๙๐๐	๑,๓๕๐	๑,๘๒๐	๑,๐๘๐
๘.ค่าแรงงาน	๕๐๐	๓๐๐	๒,๑๐๐	๓,๒๐๐	๒,๒๐๐	๒,๔๕๐	๑,๗๕๐
รวมต้นทุน	๘,๓๘๐	๑,๕๓๐	๖,๗๓๐	๑๑,๑๓๐	๘,๒๕๐	๑๑,๕๖๐	๘,๔๗๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

(๑) วิธีการตลาด

มะม่วงยังไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องราคาตก จนต้องออกมาประท้วงเหมือนพืชทางการเกษตรอื่น ๆ ส่วนปัญหาเรื่องราคาของมะม่วงก็ไม่หนักหนาเหมือนพืชอื่น ๆ และมีความสมดุลระหว่างปริมาณผลผลิตแต่ละปีกับปริมาณความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งเทคโนโลยีในการควบคุมปริมาณการออกดอกที่พัฒนาจนสามารถกระจายผลผลิตได้ตลอดปี

สำหรับการส่งออก ถึงแม้ในประเทศไทยจะมีการปลูกมะม่วงอย่างแพร่หลายทั่วภูมิภาค แต่พบว่าการส่งออกมะม่วงไปต่างประเทศนั้นมีเพียงร้อยละ ๑.๗ เท่านั้นส่วนร้อยละ ๙๘ เป็นการบริโภคในประเทศเท่านั้น สถานการณ์การผลิตและการตลาดมะม่วงไทย ข้อมูลจากศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือกับกรมส่งเสริมการเกษตร ระบุว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีพื้นที่ปลูกมะม่วงทั่วประเทศ ๒,๑๓๑,๕๙๐ ไร่ ผลผลิต ๓,๓๐๘,๒๓๐ ตัน พบว่ามูลค่าส่งออกมะม่วงในตลาดโลก ๑๗๐,๔๖๐.๖๔ ล้านบาท ไทยได้มีส่วนแบ่งทางการตลาดอยู่อันดับที่ ๙ โดยประเทศที่มีการส่งออกมากที่สุดคือ เม็กซิโก ๒๒.๖๔% รองลงมาคือ อินเดีย ๒๐.๒๕% บราซิล ๑๓.๑๘% ปากีสถาน ๖.๙๔% เนเธอร์แลนด์ ๖.๔๒%เปรู ๕.๗๑% เอกวาดอร์ ๔.๓๑% ฟิลิปปินส์ ๓.๖๑% และจีน ๑.๓๑% ส่วนไทยมีส่วนแบ่งทางการตลาดเพียง ๑.๕๕% เท่านั้น ซึ่งถือว่าเรายังสามารถขยายตลาดสู่ต่างประเทศได้อีกมาก

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป

ในอำเภอราชสาส์นไม่มีแหล่งรับซื้อผลผลิตและโรงงานแปรรูปมะม่วง เกษตรกรส่วนใหญ่จะนำผลผลิตไปขายนอกอำเภอ ได้แก่ ตลาดอำเภอนวมสารคาม,ตลาดอำเภอบางคล้า,ตลาดไท,ตลาดสี่มุมเมือง เป็นต้น

๓) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอราชสาส์น มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านมะม่วง จำนวน ๓ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งเป็นเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ..๐. ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

๑. การปลูกมะม่วงให้ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด

๒. การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของมะม่วง

ตารางที่ ๒๘ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตมะม่วง. อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นายธนโชติ คะประสิทธิ์	๒	บางคา	ราชสาส์น	๒๕๖๐	มะม่วง
๒	นายขวลิต มณฑสิทธิ์	๙	เมืองใหม่	ราชสาส์น	๒๕๖๑	มะม่วง
๓	นายไพศาล ดุลยะสิทธิ์	๙	เมืองใหม่	ราชสาส์น	๒๕๖๒	มะม่วง

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น, พ.ศ ๒๕๖๘)

๒.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๙ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด	๑. ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. ปัญหาศัตรูพืช ระบาดการระบาดข ๓. ขาดแคลนพันธุ์ ข้าวพันธุ์ดี ต้นทุน การผลิตสูง ๔. ราคาผลผลิต ตกต่ำ ราคาผลผลิต ตกต่ำขาดแคลน แหล่งเงินทุน	- ส่งเสริมให้ใช้ข้าวพันธุ์ดีได้มาตรฐานและ เหมาะสมกับพื้นที่ - ให้การแนะนำส่งเสริมให้ทำการเกษตร อย่างถูกหลักเพื่อเพิ่มผลผลิตรวมทั้งผลิต สารชีวภัณฑ์ใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต - ส่งเสริมให้ทำการป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยวิธีผสมผสาน - ส่งเสริมให้ใช้สารชีวภาพแทนการใช้ สารเคมี - จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าว ชุมชน - ส่งเสริมการรวมกลุ่ม ,รวมกันซื้อและ รวมกันขาย. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ระบบน้ำหยด - จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการป้องกันกำจัด ศัตรูพืช	ทุกตำบล	มาก
ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	๑.เกษตรกรเป็นผู้สูงอายุ ๒.เกษตรกร รวมกลุ่มกันน้อย	- สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ เกษตรกรรุ่นใหม่ ทายาทเกษตรกร - กระตุ้นให้เกษตรกรทราบปัญหาและ ประโยชน์ของการรวมกลุ่มในการดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา	ทุกตำบล	ปานกลาง
ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์	๑. ต้นทุนการผลิตสูง ๒. ปัญหาด้านการขาดแคลนเงินทุน	- ส่งเสริมการรวมกลุ่ม ,รวมกันซื้อและ รวมกันขาย - ส่งเสริมการใช้ปัจจัยการผลิตซึ่งราคาต่ำกว่าทดแทน - ส่งเสริมการรวมกลุ่มและจัดตั้งกองทุน เพื่อการผลิตการเกษตร	ทุกตำบล	ปานกลาง

๒.๓. การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของอำเภอราชสาส์น

ตารางที่ ๓๐ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	- มีแหล่งน้ำธรรมชาติ, คลองกระจายเต็มพื้นที่ - มีโรงสีข้าวอยู่ในพื้นที่ - มีเกษตรกรหลายราย หัวก้าวหน้าพร้อมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ	- ดินเปรี้ยว ทำให้ผลผลิตต่ำ และต้องใช้ต้นทุนการผลิตสูง - การถ่ายทอดเทคโนโลยี ยังไม่ครอบคลุมถึงเกษตรกรทั่วไป ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มสนใจ - เกษตรกรขาดการพัฒนาตนเองในด้านของความรู้และวิชาการใหม่ ๆ - ขาดแคลนแรงงาน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ - ขาดแหล่งน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่เพื่อเป็นน้ำต้นทุนในด้านการเกษตรกรรม - เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

โอกาส (O) - รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาอาชีพการเกษตรและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน - พื้นที่อยู่ในเขตโครงการระเบียบเศรษฐกิจพิเศษ (EEC) - ปัจจุบันนักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมมากขึ้น	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) - ส่งเสริมการเพิ่มปริมาณและแหล่งน้ำในพื้นที่ ได้แก่ ธนาคารน้ำใต้ดิน, การขุดลอกคูคลอง, การขุดลอกสระน้ำต่างๆ - ส่งเสริมเกษตรกรที่ต้องการพัฒนาตนเองให้ได้รับความรู้และให้ป็นศูนย์กลางในการทำ การเกษตรภายในชุมชน - ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร - การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดอำนาจ การต่อรองและเพิ่มช่องทางการตลาด	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) 1.การปรับปรุงดินในการเพาะปลูก เช่น การใช้ปูนมาร์ลปรับสภาพดิน 2-3 ปีต่อครั้ง, การใช้อินทรีย์วัตถุเพิ่มเติมไปในดินทุกปี เป็นต้น 2.การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อลดปัญหาแรงงานที่ลดน้อยลง
ภัยคุกคาม (T) - น้ำท่วมในช่วงที่ฝนตกชุก มีน้ำหลากมาจากจังหวัดปราจีนบุรี - ราคาสินค้าทางการเกษตรและภาวะการณ์ตลาดไม่แน่นอน ยากต่อการวางแผนการผลิต - สินค้าทางการเกษตรแนวโน้มมีต้นทุนที่สูงขึ้น - ภาวะทางเศรษฐกิจทำให้วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนไป	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) - ส่งเสริมการปลูกพืชหลากหลาย เพื่อลดความเสี่ยงจากราคาสินค้าทางการเกษตร - การปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านต้นทุนและการเพิ่มผลผลิต	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) - การส่งเสริมการปลูกพืชทนแล้งทดแทนการปลูกข้าวในฤดูนาปรัง - การทำฝนเทียมในภาวะฝนทิ้งช่วง

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์เชิงรุก

1.1 ส่งเสริมการเพิ่มปริมาณและแหล่งน้ำในพื้นที่ ได้แก่ ธนาคารน้ำใต้ดิน, การขุดลอกคูคลอง, การขุดลอกสระน้ำต่างๆ

1.2 ส่งเสริมเกษตรกรที่ต้องการพัฒนาตนเองให้ได้รับความรู้และให้ป็นศูนย์กลางในการทำการเกษตรภายในชุมชน เกษตรกร และองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง

1.3 ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร

1.4 การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองและเพิ่มช่องทางการตลาด

2. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

2.1 การปรับปรุงดินในการเพาะปลูก เช่น การใช้ปุ๋ยมาร์ลปรับสภาพดิน 2-3 ปีต่อครั้ง, การใช้อินทรีย์วัตถุเพิ่มเติมไปในดินทุกปี เป็นต้น

2.2 การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อลดปัญหาแรงงานที่ลดน้อยลง เช่น โดรนพ่นปุ๋ย, รถปักดำนาข้าว

3. กลยุทธ์เชิงป้องกัน

3.1 ส่งเสริมการปลูกพืชหลากหลายเพื่อลดความเสี่ยงจากราคาสินค้าทางการเกษตร

3.2 การปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งการลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิต

4. กลยุทธ์เชิงรับ

4.1 การส่งเสริมการปลูกพืชทนแล้งทดแทนการปลูกข้าวในฤดูนาปรัง

4.2 การทำฝนเทียมในภาวะฝนทิ้งช่วง

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า

๓.๑.๑ สินค้า ข้าว

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. ผลผลิตข้าวเฉลี่ย เพิ่มขึ้น ๑๐% จาก ๗๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๗๗๐ กิโลกรัม/ไร่

๒. ลดต้นทุนในการผลิตข้าว

๓. เกษตรกรมีสุขภาพชีวิตที่ดี

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ สร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร

โครงการที่ ๑ โครงการลดต้นทุนการผลิตข้าวโดยใช้น้ำหมัก

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวปลอดสารเคมี

กลยุทธ์ที่ ๒

โครงการที่ ๑ อบรบให้ความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรู ในนาข้าว

๓.๑.๒ สินค้า มะม่วง

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. ผลผลิตมะม่วงเฉลี่ย เพิ่มขึ้น ๑๐% จาก ๘๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๘๘๐ กิโลกรัม/ไร่

๒. ลดต้นทุนในการผลิตมะม่วง

๓. เกษตรกรมีสุขภาพชีวิตที่ดี

๔. การผลิตมะม่วง มีคุณภาพ ปลอดภัยและได้รับรับรองมาตรฐาน GAP

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

กลยุทธ์ที่ ๑

โครงการที่ ๑ อบรบให้ความรู้เรื่องมาตรฐาน GAP

โครงการที่ ๒ โครงการการจัดการศัตรูพืชในมะม่วงแบบผสมผสานเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงและ
ลดต้นทุนในการใช้สารเคมีในพื้นที่

กลยุทธ์ที่ ๒

โครงการที่ ๑ ศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อพัฒนาการผลิตมะม่วงเกรดส่งออก

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ Young Smart Farmer (YSF)

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. YSF เป็นผู้นำด้านการทำการเกษตรในชุมชนกิจการอย่างต่ำ
๒. YSF/SF ก้าวทันเทคโนโลยี
๓. สร้างเครือข่าย YSF ภายในอำเภอ

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑

โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาเครือข่าย Smart Farmer และ YSF เพื่อสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง

โครงการที่ ๒ โครงการสัมมนา/ดูงานนอกสถานที่เพื่อเชื่อมเครือข่าย YSF ภายในอำเภอ

กลยุทธ์ที่ ๒

โครงการที่ ๑ อบรมให้ความรู้เรื่องบรรจุภัณฑ์และการตลาด

๓.๒.๒ กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. พัฒนาสมาชิกยุวเกษตรกรให้สามารถนำความรู้ด้านกิจกรรมการเกษตรไปใช้ในชุมชนได้
๒. ขยายเครือข่ายกลุ่มยุวเกษตรกรภายในอำเภอ

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการสร้างกลุ่มยุวเกษตรกร ๑ โรงเรียน ๑ กลุ่มยุวเกษตรกร

โครงการที่ ๒ โครงการอบรมให้ความรู้แก่เครือข่ายยุวเกษตรกรเพื่อต่อยอดในชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๒

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมกลุ่มยุวเกษตรกรให้เป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มจัดตั้งใหม่ต่างโรงเรียน

๓.๒.๓ วิสาหกิจชุมชน

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. วิสาหกิจชุมชนแบรนด์สินค้าเป็นที่ยอมรับ
๒. วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้
๓. วิสาหกิจชุมชนมีตลาดออนไลน์จำหน่ายผลผลิต

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าและแนวทางการตลาดในรูปแบบสินค้าออนไลน์

กลยุทธ์ที่ ๒

โครงการที่ ๒ โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่ม

๓.๒.๔ แหล่งเรียนรู้/เกษตรกรต้นแบบ

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. พัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้ได้มาตรฐานในระบบการผลิต ได้แก่ GAP
๒. แลกเปลี่ยนเรียนรู้/เชื่อมโยงกับองค์กรอื่น ๆ การเพื่อเพิ่มทักษะให้กับเกษตรกรต้นแบบในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาศูนย์เรียนรู้ต้นแบบด้านการเกษตรในพื้นที่

โครงการที่ ๑ โครงการศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ที่หลากหลายและพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ

โครงการที่ ๒ โครงการความร่วมมือของภาครัฐกับภาคในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้ได้มาตรฐานและเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเกษตรของชุมชนหรืออำเภอ

กลยุทธ์ที่ ๒

โครงการที่ ๑ โครงการพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากรและการสื่อสารต่อมวลชน

๓.๓ พัฒนาพื้นที่ และทรัพยากรการเกษตร

๓.๓.๑ ที่ดิน

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. ดินดีและมีคุณภาพ

๒. ดินมีความอุดมสมบูรณ์

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑

โครงการที่ ๑ โครงการจัดทำแปลงต้นแบบในการผลิตข้าวจากการไม่เผาตอซังเป็นระยะเวลาดำเนินการ

โครงการที่ ๒ โครงการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยการปลูกปอเทืองในนาข้าว

กลยุทธ์ที่ ๒

โครงการที่ ๑ โครงการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่เพื่อการจัดการดินทางการเกษตร

๓.๓.๒ แหล่งน้ำ

เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑. มีน้ำเพียงพอสำหรับการเกษตร

๒. แม่น้ำ ลำคลอง สะอาด

๓. ลดปัญหาน้ำเค็มในฤดูแล้ง เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้ในการผลิตสินค้าเกษตรได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ

กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑

โครงการที่ ๑ โครงการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่บนพื้นที่ที่พบปัญหาน้ำเค็มรุกล้ำในระดับสูง

โครงการที่ ๒ โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร

กลยุทธ์ที่ ๒

โครงการที่ ๑ โครงการติดตั้งสถานีสูบน้ำในพื้นที่คลองท่าลาดด้วยการบูรณาการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาคผนวก

โครงการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยการปลูกปอเทืองในนาข้าว

๑. หลักการและเหตุผล

อำเภอรราชสาส์นมีพื้นที่ทำนาประมาณ ๔๘,๕๒๐ ไร่ ซึ่งเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีอย่างต่อเนื่อง การทำนาติดต่อกันเป็นระยะเวลานานโดยขาดการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แกดิน จะส่งผลต่อสมบัติของดินทั้งทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ ทำให้ไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช ผลผลิตได้น้อย การใช้สารเคมีอย่างต่อเนื่องทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ การดูดซึมปุ๋ยได้น้อย(เนื่องจากปัญหาสภาพดินเปรี้ยวในนาข้าวที่เกิดขึ้นมานานหลายปี) ดังนั้นโครงการปลูกปอเทืองจึงเกิดเพื่อทำให้ดินอยู่ในสภาพที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว เกษตรกรมีผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อปรับปรุงคุณภาพดินให้ดีขึ้น
- ๒) เพื่อให้เกษตรกรมีผลผลิตข้าวสูงขึ้น
- ๓) เพื่อให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมี

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวจำนวน ๓๐ ราย พื้นที่ ๑๕๐ ไร่ (รายละเอียด ๑ แปลง พื้นที่ ๕ ไร่)

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

มกราคม ๒๕๖๙ - มิถุนายน ๒๕๖๙

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ตำบลดงน้อย อำเภอรราชสาส์น

๖. แผนการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	ปี ๒๕๖๙						ผู้รับผิดชอบ
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	
- ประชาสัมพันธ์	↔						-สำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น -องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น -สถานีพัฒนาที่ดินฉะเชิงเทรา
- อบรมชี้แจงโครงการ	↔						
- ดำเนินโครงการ		↔					
- ติดตามผลการดำเนินงาน		↔			↔		
- สรุปผลการดำเนินงาน						↔	

๗. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) เสนอโครงการเพื่อขอความเห็นชอบและสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒) ประชาสัมพันธ์ รับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
- ๓) จัดอบรมชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ
- ๔) การตรวจสอบและวิเคราะห์ดิน ก่อนเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ทราบความอุดมสมบูรณ์ และปัญหาของดินในแปลงปลูกที่เข้าร่วมโครงการ
- ๕) แจกเมล็ดพันธุ์ปอเทืองให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ ไร่ละ ๔ กิโลกรัม นำไปปลูกในแปลงนาของตนเอง

- ๖) ติดตามผลการดำเนินงานหลังจากมีการปลูกปอเทืองและไถกลบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
(ประมาณ ๑๐๐ - ๑๒๐ วัน)
- ๗) การตรวจสอบและวิเคราะห์ดิน หลังเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ทราบผลของดินหลังจาก
ที่มีการปลูกปอเทืองและ
- ๘) สรุปผลการดำเนินโครงการและอุปสรรคปัญหาในการดำเนินงาน
- ๙) รายงานผลการดำเนินการอบรมให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบ

๘. งบประมาณ

ลำดับ	รายการค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน(บาท)
๑	ค่าอาหารกลางวัน มื้อละ ๗๕ บาท x ๓๐ คน x ๑ มื้อ	๒,๒๕๐
๒	ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม มื้อละ ๒๕ บาท x ๓๐ คน x ๒ มื้อ	๑,๕๐๐
๓	ค่าตอบแทนวิทยากร ชั่วโมงละ ๖๐๐ บาท x ๖ ชั่วโมง	๓,๖๐๐
๔	ค่าป้ายโครงการ ขนาด ๑ x ๓ เมตร จำนวน ๑ ป้าย(ตารางเมตรละ ๒๐๐ บาท)	๖๐๐
๕	ค่าวัสดุอุปกรณ์และค่าจัดทำเตรียมเอกสารต่าง ๆ ๕๐ บาท/ชุด x ๓๐ คน	๑,๕๐๐
๖	ค่าเมล็ดพันธุ์ปอเทือง จำนวน ๖๐๐ กิโลกรัม x ละ ๔๐ บาท/กิโลกรัม	๒๔,๐๐๐
๗	ค่าชุดตรวจสอบค่าเอ็น พี เคและกรด-ด่างของดิน จำนวน ๒ ชุด x ๔,๗๕๐ บาท (ตรวจได้ประมาณ ๕๐ ตัวอย่างต่อหนึ่งชุด)	๙,๕๐๐
	รวม	๔๒,๙๕๐

* หมายเหตุ ทุกรายการสามารถถัวเฉลี่ยจ่ายแต่ละรายการได้

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

- ๑) เกษตรกรจำนวน ๓๐ครัวเรือน ได้รับผลประโยชน์จากการปรับปรุงดิน
- ๒) ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น ไร่ละ ๑ ถึง
- ๓) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลผลิต
- ๔) เกษตรกรมีการลดการใช้สารเคมี

โครงการส่งเสริมถ่ายทอดความรู้การใช้จุลินทรีย์ละลายฟอสเฟตแก่เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง

๑. หลักการและเหตุผล

ในการปลูกมะม่วงเกษตรกรมักจะมีการบำรุงต้นด้วยปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และกระตุ้นการออกดอกด้วยปุ๋ยที่มีฟอสฟอรัสสูง ทั้งทางใบและทางราก สูตรที่เกษตรกรนิยม ๘-๒๔-๒๔ เพื่อกระตุ้นการออกดอกของมะม่วง อยู่เสมอ ฟอสฟอรัสจากปุ๋ยจะแตกตัวในรูปที่เป็นประโยชน์จะมีสองรูป คือ $H_2PO_4^-$ และ HPO_4^{2-} ในสภาพดินที่เป็นด่าง แต่เนื่องจากเกษตรกรใช้ปุ๋ยชนิดนี้ ในปริมาณที่สูงจึงทำให้ตกค้างในดิน และจะไปทำปฏิกิริยากับแคลเซียม เหล็ก แมงกานีส สังกะสี และอะลูมิเนียมในดิน อยู่ในรูปผลึกไม่เคลื่อนย้าย พืชไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ผลที่ตามมาคือ ทำให้พืชขาดแร่ธาตุรอง ได้แก่ เหล็ก สังกะสี แคลเซียมตามมา

ในพื้นที่อำเภอรราชสาส์นชุดดินหลักในพื้นที่คือ ชุดดินมหาโพธิ์ และรังสิต เป็นชุดดินที่มีค่าความเป็นกรดสูง เนื่องจากประกอบด้วยแร่ที่เป็นองค์ประกอบของเหล็ก สังกะสี และแคลเซียม เป็นหลัก การที่เกษตรกรสวนมะม่วงใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสสูง จึงทำให้ขาดธาตุรองด้วย นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงเรื่องการปนเปื้อนโลหะหนักบางชนิด จากการใช้ปุ๋ยเคมีบางสูตร และใช้สะสมเป็นเวลานานได้

แนวทางการจัดการให้ฟอสฟอรัสอยู่ในรูปที่พืชใช้ประโยชน์ได้มีหลายวิธี แต่วิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพดีคือการใช้จุลินทรีย์ละลายฟอสเฟตจะทำให้ฟอสฟอรัสค่อยๆถูกปลดปล่อยให้พืชได้ เทคโนโลยีนี้จึงเหมาะสมมาเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำเทคโนโลยีการละลายฟอสฟอรัสที่ตกค้างในดิน ในอยู่ในรูปที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งยังเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร

๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- ๑) เพื่อเผยแพร่เทคโนโลยีการใช้จุลินทรีย์ละลายฟอสเฟต
- ๒) เพื่อลดการใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสของเกษตรกรลง
- ๓) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเทคโนโลยี

๓. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

๑) แปลงเกษตรกรเรียนรู้ต้นแบบของจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๑ แปลง ในพื้นที่ตำบลบางคา อำเภอรราชสาส์น

๒) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอรราชสาส์น จำนวน ๑๐ ราย
งบประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

พฤษภาคม ๒๕๖๙ – สิงหาคม ๒๕๖๙

๖. วิธีดำเนินการ

๑) จัดเตรียมแปลงเรียนรู้ของเกษตรกรต้นแบบเพื่อทดสอบผลในการใช้จุลินทรีย์ละลายฟอสเฟตในแปลงมะม่วง

๒) จัดการอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในการใช้จุลินทรีย์ละลายฟอสเฟตเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการผลิตมะม่วง

๓) ติดตามและประเมินผลความรู้ความเข้าใจโครงการจากผู้เข้าร่วมการอบรม

๗. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกษตรกรมีความรู้และเข้าใจในเทคโนโลยีการใช้จุลินทรีย์ละลายฟอสเฟต
๒. เกษตรกรสามารถลดการใช้ปุ๋ยฟอสฟอรัสของลง

